

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केंद्रीय विश्वविद्यालय)

बी-04, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र कटवारिया सराय, नई दिल्ली-110016

सत्यापन प्रमाणपत्र

(फलितरूपेण)

१. प्रमाणित किया जाता है कि शास्त्री में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
२. प्रमाणित किया जाता है कि आचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
३. प्रमाणित किया जाता है कि विशिष्टाचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।

(Handwritten Signature)
55/09/2024
विभागाध्यक्ष हस्ताक्षर

नाम: *(Handwritten Name)*

दिनांक: *(Handwritten Date)*

(Handwritten Signature)
24/09/24

सत्यापित
VERIFIED

(Handwritten Signature)
कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

आचार्यकार्यक्रमपरिणामाः

फलितज्योतिषविषयक आचार्यकक्षा अध्ययनोपरान्त छात्राः -

PO-1. समीक्षात्मकगहनाध्ययनम् - विहितफलितज्योतिषग्रन्थानामध्ययनं कर्तुं समर्थः भविष्यति। फलितज्योतिषस्य अध्ययने कुशलो भविष्यति तथा च फलितज्योतिषस्य महत्त्वमवगमिष्यति। फलितज्योतिषस्य विविधशास्त्राणामध्ययनं कर्तुं समर्थो भविष्यति।

PO-2. समीक्षात्मकं चिन्तनम् - विविधविषयेषु गहनचिन्तने समर्थो भविष्यति। ज्योतिषशास्त्रं वास्तविकजीवने प्रयोक्तुं समर्थः भविष्यति। ज्ञानसंश्लेषणे, एकीकरणे, तर्ककौशले च इत्यादिषु विकासेषु विषयेषु गहनाध्ययने दत्तावधानो भविष्यति।

PO-3. ज्ञानस्य एकीकरणम् - विभिन्नग्रन्थानां विस्तृतज्ञानं प्राप्स्यति तथा च पञ्चाङ्गेषु उपस्थितविविधतां दूरीकृत्य तस्मिन् आगतानां कष्टानां सम्मुखीकरणं करिष्यति शिक्षां च प्राप्स्यति। एवं वर्तमान परिस्थित्यनुसारं प्रयोगः करिष्यति। तथा च बहुविषयक-अधिगमक्षमतायाः विकासो भविष्यति। अन्येभ्यः विषयेभ्यः परिचितो भविष्यति।

PO-4. सम्प्रेषणकौशलम् - विषयगतसामग्रीसंकलने अन्यच्च समायोजने सक्षमो भविष्यति। लिखितमौखिकरूपेण संवादं कर्तुं निपुणो भविष्यति। सर्वेषु चरणेषु विश्लेषणात्मककौशलस्य विकासो भविष्यति।

PO-5. अनुसन्धानस्य अभिक्षमताः - उपर्युक्ताध्ययनानुसारं अनुसन्धानस्रोतानां अभिज्ञानं मूल्यांकनं च कर्तुं शिक्षयिष्यति। शोधलेखने शोधसङ्कलने च दत्तावधानो भविष्यति। इत्थं प्राप्त स्रोतानां माध्यमेन, मूलतर्कसज्जकरणेन, अनुसंधानविधिनाविशेष अध्ययनेन, शोधकार्येण च इत्यादि समुपयुक्त प्राप्तकौशलानां माध्यमेन अनुसंधानाभिक्षमतायां सिद्धः भविष्यति।

॥कार्यक्रमविशिष्टपरिणामः (PSO) आचार्य फलितज्योतिषः॥

त्रिवर्षीय पाठ्यक्रमस्य समाप्तेः अनन्तरं छात्राः –

- PSO - 1. जन्मपत्रिकानिर्माणपद्धतिं पञ्चाङ्गनिरीक्षणं च प्रयोक्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 2. फलितस्य कृते जातकस्य सिद्धान्तानामवबोधः करिष्यति।
- PSO - 3. विंशोत्तरीदशा द्वारा जीवनस्य सम्भावितघटनानां समीचीनतया पूर्वानुमानं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 4. ग्रहनक्षत्रयोः परस्परक्रियायाः कारणात् जनानां मनसि यत् शुभं शुभं च परिणामं भवति तत् साक्षादवलोकनं कर्तुं शक्नुयात्।
- PSO - 5. गृहमन्दिरनिर्माणार्थं वास्तुभाव्यविषयान् ज्ञातुं शक्नुयात्।
- PSO - 6. जन्मवर्षस्य कुण्डलीयाः माध्यमेन साङ्गोपाङ्गः भविष्यवाणीनां संश्लेषणं, विश्लेषणं मूल्याङ्कनञ्च कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 7. कुण्डलीनां प्रयुक्तानां विविधानां सिद्धान्तानां वर्णनं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 8. ग्रहाणां विविधस्थानानां विश्लेषणात्मकरूपेण अध्ययनं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 9. स्वशास्त्रस्य माध्यमेन जीवने सम्भाव्यघटनानां सम्यक् पूर्वानुमानं कर्तुं शक्नुयात्।
- PSO - 10. बृहत्संहितायां उपलब्धानां विविधानां लक्षणानां माध्यमेन समग्रपरिणामानां विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 11. भवननिर्माणे प्रयुक्तानां वास्तोराधारितनिर्माणप्रविधिमानां समीक्षात्मक विश्लेषणे समर्थः भविष्यति।
- PSO - 12. ज्योतिषशास्त्रस्य सर्वेषां मूलभूतसिद्धान्तानां समीक्षात्मक विश्लेषणे समर्थः भविष्यति।
- PSO - 13. ग्रहगतिः इत्यादीनां गणितीय-खगोलीयसिद्धान्तानां समीक्षात्मक अध्ययनं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 14. कुण्डलीद्वारा सञ्चितनियतकर्मणां प्रयोगात्मकविश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 15. भावजनितगुणदोषानां कृत्रिमध्ययनं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 16. व्यक्तिः जैमिन्याः सिद्धान्तानां विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।

- PSO - 17. आचार्याणां विविधविषयानां कार्याणां च विषये ज्ञातुं शक्यात्।
- PSO - 18. ग्रहाणां गणितीय-खगोलीयस्थितीनां समीक्षात्मकरूपेण अध्ययनं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 19. ग्रहणानां विविधसंज्ञानानां समीक्षात्मकरूपेण अध्ययनं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 20. पारगमनस्य सूक्ष्मपरिमाणानां विश्लेषणार्थं अष्टकवर्गस्य अष्टकवर्गस्य प्रयोगात्मकं विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 21. षड्वेदाङ्गानाम् ऐतिहासिकविश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।
- PSO - 22. ग्रहाणां विशिष्टस्थानानां विश्लेषणात्मकरूपेण प्रयोगात्मकरूपेण च विश्लेषणं कर्तुं समर्थः भविष्यति।

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)
बी-4, कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली - 110016

पाठ्यक्रमपरिणामाः (Course Outcomes)

संकाय- वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषविभागः

विषय - फलित ज्योतिष

पाठ्यक्रमः	पाठ्यक्रमपरिणामाः (Course Outcomes)
पाठ्यक्रमः-1 सी.सी.-1 भारतीयकुण्डली विज्ञानम्	CO -1 पञ्चाङ्गस्य पञ्चाङ्गानां परिचयं महत्त्वं च सम्प्राप्य दैनिकजीवने अस्य पञ्चाङ्गस्य उपयोगिता सर्वत्र दरीदृश्यते । CO-2 कुण्डलीनिर्माणे ग्रहस्पष्टलग्नस्पष्टादि गणतीयप्रक्रिया सम्यक् ज्ञात्वा ज्ञातस्य फलकथने छात्राः समर्था भविष्यन्ति । CO-3 वर्गकुण्डलीनिर्माणज्ञानम्, ग्रहाणां परस्परं मैत्रीज्ञानम्, अवस्थाज्ञानम्, ग्रहाणां रेखाष्टकादिज्ञानं सम्प्राप्य छात्राः फलकथने समर्था भविष्यन्ति । CO-4 ग्रहाणां नीचोच्चादिज्ञानं सम्प्राप्य कुण्डलीफलकथने कुशलदैवज्ञाः भविष्यन्ति । CO-5 दशासाधनज्ञानं सम्प्राप्य पृथक् लग्नानुसारं दशाफलं निर्दिष्टुं वक्तुञ्च शक्यन्ति ।
पाठ्यक्रमः-2 सी.सी.-2 फलदीपिका	नानाविध-शुभाशुभयोगानां ज्ञानं कृत्वा फलादेशं कर्तुं समर्थो भविष्यति विविधराजयोगानां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगं करिष्यति । नवग्रहाणां विविधस्थितिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● सन्तानसम्बन्धितविविधविषयान् ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति । ● आयुं ज्ञात्वा जीवनस्य मूल्यं यथासम्भवम् उपयोगं कर्तुं शक्यति ।

	<ul style="list-style-type: none"> ● आयुर्निर्णये केन्द्रस्थाष्टमेशस्य तथा च शनेर्गोचरस्य महत्त्वं ज्ञातुं शक्यति । ● ग्रहाणां रोगकारकत्वं विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति ।
<p>CC 03 लघुपाराशरी + भावप्रकाशः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ग्रन्थस्य विशिष्टसिद्धान्तानां विषये ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति, व्यवहारिकजीवने तेषाम् अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● तन्वादि-द्वादशभावानां विषये ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं फलादेशं कर्तुं दक्षो भविष्यति । ● दशा-अन्तर्दशा-प्रत्यन्तरदशाफलकथनमाध्यमेन फलादेशं कर्तुं शक्यति । ● दुष्टग्रहशान्त्यर्थदानजपोपायाः व्यवहारिकजीवने अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति । ●
<p>सी.सी. 04 बृहत्संहिता(उपन यनाध्यायतःअगस्त्य चार पर्यन्तम्)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● उपनयनाध्याये सिद्धान्त-संहिता-होराविषये एवं ग्रहाणां गतिविषये ज्ञानस्य बोधः जायते । ● दैवज्ञस्य वैशिष्ट्यं व्यवहारं शास्त्रज्ञानम् आकार-प्रकार-गुण-दोषाणां विषये बोधो भवति । ● चारवशात् भिन्न-भिन्नराशिषु सूर्यादिग्रहाणां विषये ज्ञानस्यावबोधो जायते । ● चन्द्राचाराध्याये चारवशात् नक्षत्रराशीनां संयोगवशात् नूतनज्ञानस्य विषये बोधो भवति । ● भौमचारवशात् विभिन्नराशिषु परिवर्तनवशात् उत्पन्नफलस्य बोधः वर्तते । ● राहुचाराध्यायः अध्ययने छात्राणां कृते आकाशीय-गति-स्थितिवशात् सम्भावित् घटनानां विषये ज्ञानस्य बोधो जायते । ● बृहस्पतिचारवशात् भिन्न-भिन्नराशिषु परिवर्तनवशात्

<p>EC-A1</p> <p>विश्वकर्मप्रकाशवा स्तुशास्त्रम् (1-5)</p>	<p>उत्पन्नशुभाशुभफलस्य बोधो वर्तते ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● शुक्रग्रहचारवशात् आकाशीय घटितघटनानां विषये नूतनज्ञानस्य बोधः जायते ● गृहनिर्माणप्रयोजनादि-विषयवस्तुनि वर्णयितुं दक्षो भविष्यति । ● वास्तुशास्त्रस्य आचार्याणां परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति । ● वास्तुशास्त्रस्योत्पत्तिं व्यक्तिकर्तुं समर्थो भविष्यति ● गृहारम्भप्रवेशसमये शुभाशुभशकुनानां विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● आयाद्यानयनमाध्यमेन आयानां स्वरूपाणि फलानि च ज्ञानं भविष्यति । ● मेलापकविचारस्य सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● गृहे षोडशकक्षानां विन्यासविधिं परिज्ञाय प्रयोगे निपुणो भविष्यति। ● गृहारम्भप्रवेशे मुहूर्तनिर्धारणे सक्षमो भविष्यति । ● चतुष्पष्टि-एकाशीतिपदवास्तुचक्रे देवानां पदसङ्ख्याया ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगे निपुणो भविष्यति । ● शिलान्यासपूजनविधिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● गृहाणामुत्तमादिविधिं ज्ञात्वानुप्रयोगे कर्तुं शक्यति । ● नृपादिशय्याविचारं कृत्वा तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● देवालयनिर्माणस्य सिद्धान्तानाम् अनुपालने सक्षमो भविष्यति । ● शिलाचयनस्य सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे निपुणो भविष्यति ।
<p>CC-05</p> <p>भारतीयकुण्डली विज्ञानम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● नूतनवर्षस्यारम्भो कदा भविष्यति । अस्य ज्ञानं वर्षप्रवेशसाधनविधिं द्वारा कर्तुं शक्यते । वर्षेष्टकालज्ञानं सम्प्राप्य वर्षकुण्डलीनिर्माणं भवति । लग्नसाधनम्, वर्षकुण्डलीसाधनादि ज्ञात्वा वर्षकुण्डलीनिर्माणे छात्राः समर्था भविष्यन्ति । ● ताजिकमतानुसारं षोडशयोगानां प्रकृतिरूपगुणलक्षणादीनां विस्तृतज्ञानं सम्प्राप्य शुभाशुभफलवक्तुं छात्राः सक्षमा भविष्यन्ति ।

	<ul style="list-style-type: none"> ● पात्यंशदशासाधनम्, सारिणीद्वारा लग्नसाधनादिज्ञानं सम्प्राप्य वर्षफलनिर्माणे छात्राः कुशला भविष्यन्ति ।
<p>CC-06</p> <p>फलदीपिका (15 अध्यायतः 21 अध्यायपर्यन्तम्)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● भावलग्नयोः विविधपक्षाणां ज्ञानं कृत्वा तेषामनुप्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● भावलग्नयोः विविधपक्षाणां ज्ञानं कृत्वा तेषामनुप्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● सर्वेषां ग्रहाणां विंशोत्तरीदशा विज्ञाय तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● कष्टकारक-राज्यकारकादिदशाः विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति । ● गोचर-मारक-दशागोचरादिविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति ।
<p>CC-07</p> <p>नरपतिजयचर्यास्व रोदयः + सामुद्रिकशास्त्रम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● स्वरशास्त्रस्य परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति । ● स्वरशास्त्रस्योद्देश्यानि आवश्यकता महत्त्वञ्चावगम्य अध्ययने प्रवृत्तो भविष्यति ● द्वादशवार्षिक-अयन-ऋतु-मास-पक्ष-तिथ्यादि-कालावयवानां स्वरविषये ज्ञात्वा तेषां व्यवहारिकप्रयोगं कर्तुं शक्यति । ● मानवस्य नख-शिख-केश-परिचयमवाप्य तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति, फलादेशञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति ।
<p>CC-08</p> <p>बृहत्संहिता(गर्भ लक्षणाध्यायतः:उ ल्काध्याय पर्यन्तम्)</p>	<p>वर्षाकाले वर्षा कदा भविष्यति । मेघानां गर्भधारणं कदा भविष्यति । प्रवर्षमं कदा जायते अस्मिन् विषये ज्ञानस्य बोधो वर्तते ।</p> <p>नक्षत्रवशात् रोहिणीयोगस्य यदा योगः जायते तदा वर्षा भविष्यति न वा एवमेव स्वातियोगमाध्यमेन ज्ञानं भविष्यति ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● आषाढमासे नक्षत्रान्तर्गते यदा चन्द्रागमनं भवति तदा बीजवपन-विषये कृषिसम्बन्धितज्ञानस्य बोधः भवति ।

	<ul style="list-style-type: none"> ● वायुवेगवशात् पूर्वादिदिशान्तर्गत वायुप्रवाहणानुसारेण वर्षाया आगमनं कदा भविष्यति तथा सद्योवर्षणविषये ज्ञानस्य बोधो वर्तते । वनस्पति-पुष्प-फलाधिक्यवशात् अन्नोत्पादनम्, सन्ध्याकालीनवेलायाम् आकाशे विभिन्न-मृग-खगादि चित्रदर्शनफलम्, दिशान्तर्गतविभिन्नवर्णानुसारेण दिग्दाहवशात् शकुनलक्षणञ्च फलं विषये ज्ञानस्य बोधो जायते । ● भूकम्पवशात् भूमेः कम्पनं भवति विभिन्नमतमतान्तरवशात् भूकम्पस्य लक्षणं शुभाशुभफलविषये छात्राणां कृते बोधो भवति । ● उल्कापिण्डादि-विषये तथा च उल्काया विभिन्नस्वरूपाणां बोध उल्कापातवशात् अरिष्टविषये विचार्यते इत्यस्मिन्विषये ज्ञानस्य बोधो वर्तते ।
<p>EC-A2</p> <p>विश्वकर्मवास्तुशास्त्रम्(6-14अध्यायाः)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● द्वारनिर्णयं ज्ञात्वा द्वारस्थापनविधिं ज्ञास्यति । ● द्वारनिर्माणे पञ्चाङ्गशुद्धं परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● दोषरहितः द्वारनिर्णेतुं दक्षो भविष्यति । ● जलाशयार्थं प्रशस्तभूमेः लक्षणानामवबोधो भविष्यति । ● जलाशयस्य मुहूर्त्तशोधने दक्षो भविष्यति । ● दिक्परत्वेन जलाशयविमर्शं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । ● वृक्षच्छेदनस्य मुहूर्त्तशोधने कुशलो भविष्यति । ● शुभाशुभवृक्षाणां ज्ञानं कृत्वा कथयितुं दक्षो भविष्यति । ● गृहनिर्माणे काष्ठविचारं ज्ञातुं शक्यति । ● गृहप्रवेशे मुहूर्त्तनिर्धारणे सक्षमो भविष्यति । ● नूतनगृहप्रवेशादि-सौख्यप्रदयोगानां ज्ञानं भविष्यति । ● गृहप्रवेशे वामरविविचारं परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● दुर्गनिर्माणे भूमिचयनविधिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।

	<ul style="list-style-type: none"> ● दुर्गनिर्माणसम्बन्धी विभिन्नकार्यान् सिद्धान्तान् च परिज्ञाय तेषां प्रयोगे कुशलो भविष्यति । ● राजभवननिर्माणवेधादि सम्बन्धी विभिन्नसिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● वास्तुशास्त्रपरम्परायाः परिचयमवाप्य व्याख्यायितुं शक्यति।
<p>- CC.09</p> <p>सूर्यसिद्धान्तः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● मयासुरतपोवर्णन-मयं प्रति सूर्योपदेशः विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति। ● कालभेद-चन्द्रसौरमासनिरूपणम्-सुरासुराणां दिनरात्रिव्यवस्थादिकं विषयेषु ज्ञात्वा कालविषये वक्तुं शक्यति । ● गहाणां गतिकारण- गतिभेदेन भगणकाल-भगणपरिभाषा- ग्रहाणां ग्रहोच्चादीनां-युगे भगणप्रमाणादि सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● भूपरिधिमान-रेखादेशस्य-नगराणि -रेखादेशसापेक्षं-पूर्वापरान्तरज्ञान-वारप्रवृत्ति-स्पष्टभूपरिधि-देशान्तर-संस्कारश्च-इष्टकालिकग्रहसाधनम-चन्द्रादीनां -परमाविक्षेपकलाः सिद्धान्तान् ज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। <ul style="list-style-type: none"> ● शीघ्रोच्चादीनां प्रभाव-गत्यन्तरे हेतु- ग्रहे धनर्णत्व-पाताकर्षण-बुधशुक्रयोः वैशिष्ट्यम् चेति विषयान् वक्तुं शक्यति। ● ज्यापिण्डानां साधनम्, चतुर्विंशति ज्यापिण्डमानानि, उत्क्रमज्यापिण्डसाधनम्, साधितानि उत्क्रमज्यापिण्डानि, इष्टक्रान्तिसाधनम्, भुजकोटिज्ययोरानयनम्, अभीष्टांशानां ज्यासाधनम्, इष्टज्यातश्ज्याचापानयनञ्चेति विषयान् ज्ञात्वा तेष्मानयने दक्षो भविष्यति। ● दिक्साधनविधिं ज्ञात्वा तस्य प्रायोगिकं कर्तुं शक्यति। ● शङ्कु-छाया-छायाकर्णानयनं विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● विभिन्नप्रकारेण पलभा-अक्षांश-लम्बांशादीनामानयने क्षमो भविष्यति।

<p>CC-10</p> <p>जातकपारिजातः</p>	<p>•राशिशीलाध्याय-पठनानन्तरं छात्राणां कृते राशीनां स्वरूपविभिन्नसंज्ञागुणतत्त्वादीनां विस्तृतबोधो भविष्यति । कालपुरुषस्याङ्गं सदृशं मानवजीवने अपि राशीनां प्रभावमवगन्तुं समर्थाः भविष्यन्ति ।</p> <p>दशवर्गाध्ययनेन ग्रहाणां बलबोधो सूक्ष्मफलविमर्शः कर्तुं शक्यन्ति । पारिजातादिदशवर्गाः द्वादशभावानां विभिन्नसंज्ञाः च ज्ञानेन छात्राः ज्योतिषशास्त्रस्याधारभूतसिद्धान्तानां ज्ञानं प्राप्य फलादेशकरणार्थं समर्था भविष्यन्ति ।</p> <p>ग्रहाणां प्रकृति-रूप-गुण-लक्षणादीनां विस्तृतज्ञानं सम्प्राप्य तदाधारेण जातकानां शुभाशुभफलवक्तुं समर्था भविष्यन्ति । मानवजीवने ग्रहाणां फलज्ञानार्थं ग्रहाणां षड्बलसाधनं परमावश्यकं वर्तते तेषां षड्बलानां ज्ञानं सम्प्राप्य सूक्ष्मफल-विमर्शः कर्तुं शक्यन्ति ।</p> <p>षड्बलसाधनं परमावश्यकं वर्तते तेषां षड्बलानां ज्ञानं सम्प्राप्य सूक्ष्मफल-विमर्शः कर्तुं शक्यन्ति ।</p> <p>षड्बलसाधनं परमावश्यकं वर्तते तेषां षड्बलानां ज्ञानं सम्प्राप्य सूक्ष्मफल-विमर्शः कर्तुं शक्यन्ति ।</p> <p>मानवात् अन्ययोनिनां (अण्डज-उद्भजादि)जातानां जीवानां फलज्ञानमपि ज्योतिषशास्त्रानुसारं कर्तुं शक्यते । तेषां जीवानां ग्रहानुसारेण फलादेशकरणार्थं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति । ग्रहाधारेण यमलयोग-षड्क्लीवयोगादि विश्लेषणं कर्तुं समर्था भविष्यन्ति ।</p> <p>जन्मकालात् एव जातकानां जीवनकालस्यावधिं ज्ञानं ग्रहाधारेण ज्ञातुं समर्था भविष्यन्ति । बालकस्य सद्योरिष्टम्, परिवारजनानाम् अरिष्टज्ञानम्, सगर्भमातृमरणज्ञानम्, इत्यादि अरिष्टसम्बन्धितविश्लेषणं कर्तुं छात्राः समर्था भविष्यन्ति । ग्रहानुसारेण एव अरिष्टभङ्गोऽपि जायते । अनेन प्रकारेण विस्तृतज्ञानं सम्प्राप्य आयुर्निर्णयं कर्तुं समर्था</p>

	भविष्यन्ति ।
<p>CC-11</p> <p>सर्वार्थचिन्तामणिः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● सर्वार्थचिन्तामणिग्रन्थस्य विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति । ● विभिन्नभावानां शुभाशुभत्वं ज्ञात्वा तेषां समीक्षणे समर्थो भविष्यति । ● कर्माजीव-यमल-षड्क्लीव-देहसौख्य-विविधरोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● नेत्ररोग-धन-सुख-विशेषज्ञ-वाचालयोगादिनिर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● भ्रातृलाभ-पराक्रम-सहोदर-युद्धे पराजययोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● विद्या-बुद्धि-सन्तान-त्रिकालज्ञ-परामर्शदाता-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे कुशलो भविष्यति । ● चन्द्रकृदरिष्टभङ्ग-अरिष्टभङ्ग-दीर्घायु-परमायु-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● विभिन्नभावानां शुभाशुभत्वं ज्ञात्वा तेषां समीक्षणे समर्थो भविष्यति । ● दशान्तर्दशायां ग्रहाणां स्थित्यानुसारेण फलवैशिष्ट्यं वक्तुं समर्थो भविष्यति ।
<p>CC-12</p> <p>बृहद्पाराशरहोराशा स्त्रम् (7,8,27 अध्यायतः 32 अध्यायपर्यन्तम् तथा च 39,40,45,50 अध्यायः)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● षोडशवर्ग-किंशुकादि अवस्थानां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगं करिष्यति । ● पदलग्नस्य विविधस्थितिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● उपपदार्गलयोः विविधपक्षाणां ज्ञानं कृत्वा फलादेशं कर्तुं समर्थो भविष्यति। ● आत्मकारक-कारकलक्षण-योगकारकग्रहादिविषयज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति । ● मरणगति-देवेषु भक्ति-अष्टमेशस्य शुभाशुभत्वमादिविषयं विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति ।

	<ul style="list-style-type: none"> ● आयुसाधनस्य विविधान् पद्धतीन् ज्ञात्वा तेषामनुप्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति ● मारकलक्षणम्, मारके शनि-राहु-केतूनां महत्त्वम्, कारकांशेन कक्षावृद्धिः हानिः च निर्धारणम्, मरणोत्तरगतिविचारः च विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति । ● दशायाः भेदान् सम्यगवगत्य तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति।
<p>EC-A3</p> <p>स्वशास्त्रस्येतिहासः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ज्योतिषशास्त्रस्य परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति । ● ज्योतिषशास्त्रस्य ऐतिहासं विज्ञाय विश्लेषणं कर्तुं शक्यति । ● ज्योतिषशास्त्रस्य त्रिस्कन्धात्मकं स्वरूपं विज्ञाय तेषां सिद्धान्तानाम् अध्ययनाय प्रेरितो भविष्यति । ● ज्योतिषशास्त्रस्य विशिष्टज्योतिर्विदां परिचयमवाप्य क्रमिक-सोपानानि ज्ञातुं शक्यति ।
<p>पत्रम्- CC-13</p> <p>सूर्यसिद्धान्तः (त्रिप्रश्नाधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम्)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● चन्द्रग्रहणसाधने उपयोगिरविचन्द्रविम्बयोः प्रमाणम्, भूभाविम्बसाधनम्, ग्रहणकालः, तात्कालिकरविचन्द्रयोःसाधनम्, छाद्य-छादकयोर्निर्णयश्चेति विषयान् अवबुद्ध्य तेषां साधने क्षमो भविष्यति। <ul style="list-style-type: none"> ● सूर्यग्रहणसाधने लम्बन-नति-अग्रा-नतांशज्या- दृक्क्षेप-दृगतिप्रभृतिविषयान् विज्ञाय तेषां साधने निपुणो भविष्यति। ● ग्रहयुत्यधिकारं पठित्वा ग्रहयुतिभेदान्, युतेर्गतैष्यत्वं युतिकालं, दृक्कर्मसाधनम्, ग्रहाणां कलाविम्बमानानि, युतिदर्शनप्रकारः, युतिकाले ग्रहयोर्दर्शनम्, युद्धसमागमादिलक्षणम्, पराजितग्रहलक्षणम्, जयीग्रहलक्षणञ्च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● शृङ्गोन्नत्यधिकारं पठित्वा चन्द्रस्य दृश्यादृश्यत्वम्, सूर्यास्तानन्तरं चन्द्रास्तकालज्ञानं चन्द्रोदयज्ञानञ्च, शृङ्गोन्नतिसाधने भुजकोटिकर्णानामानयनम्, शुक्लाङ्गुलसाधनम्, शृङ्गोन्नतिपरिलेखः, चन्द्रविम्बेसितानयनञ्चेति विषयान् साधयितुं शक्यति। ● भूगोलाध्यायस्य उत्तरार्धं पठित्वा मेरौ रवेर्दर्शनम्, रविकिरणानां तीव्रत्वे

	<p>मृदुत्वे च हेतुः, देवासुराणामहोरात्रव्यवस्था, देवासुराणां दिनार्धं रात्र्यर्धञ्च, भूमैरुपरि ऊर्ध्वार्धः क्रमेण स्थितिवर्णनम्, भूमौ मानवस्थितिवर्णनम्, भूमेः समत्वदर्शने कारणम्, भगोलभ्रमणव्यवस्था, दिनमानव्यवस्था, षष्टिघट्यत्मकदिनमानस्थलानि, षष्टिघट्यत्मकदिनरात्रिव्यवस्था, द्विमासात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, मासचतुष्टयस्यात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, षण्मासात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, सूर्यस्य स्थितिवशाच्छायानिरूपणम्, निरक्षदेशीयनगरेषु सूर्योदयास्तकालनिर्णयः, ध्रुवनक्षत्रचक्रयोरन्तरम्, भचक्रभ्रमणम्, देवासुरपितृणां सूर्यदर्शनकालः, ग्रहगतौ न्यूनाधिकत्वे कारणम्, दिवसाब्दादीनां पतयः, भकक्षामानम्, खकक्षामानम्, ग्रहाणां दिनगतियोजनानि, ग्रहकक्षायोजनानि, खकक्षायोजनमानम् इत्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● मानाध्यायं पठित्वा नवविधकालमानानां व्यावहारिकमानानां परिचयः, सौरमानानां व्यवहारे प्रयोगः, षडशीतिमुखसंक्रान्ति-विचारः, विषुवायनसंज्ञा, अयन-ऋतु-मासादीनां साधनम्, संक्रान्तेः पुण्यकालः, चान्द्रमानं तिथिमानञ्च, चान्द्रमानस्योपयोगः, पितृमानम्, नाक्षत्रमानम्, गुरुवर्षाणां माससंज्ञा, सावनमानं, दिव्यमानं, प्राजापत्यं ब्राह्ममानञ्च, ग्रन्थस्य माहात्म्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति।
<p>CC-14 जातकपारिजात</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ज्योतिषशास्त्रे आचार्यैः अष्टविधः आयुर्भेदाः प्रकीर्तिताः । तेषां सम्यक् प्रकारेणाध्ययनानन्तरं छात्राः विविधप्रकारैः आयुः साधनं प्रयोगञ्च कर्तुं समर्था भविष्यन्ति । ● ग्रहानुसारेण एवं विभिन्नशुभाशुभयोगाः भवन्ति परं के योगाः शुभोऽपि भूत्वा शुभफलदातुं समर्था न भवेत् । अस्य ज्ञानमत्र सम्प्राप्य फलकथने छात्राः समर्था भविष्यन्ति । ● ज्योतिषशास्त्रे जातकग्रन्थेषु विविधराजयोगाः वर्णिताः सन्ति । तेषां राजयोगानां ज्ञानं सम्यक् सम्प्राप्य मानवजीवने प्रायोगिकरूपेण छात्राः फलकथने समर्था भविष्यन्ति । ● अष्टवर्गनिर्माणं जन्मकालिकग्रहाधारेण भवति परं फलं गोचरे भवति । अष्टवर्ग-अध्ययनानन्तरं छात्राः विविधप्रकारैः साधनं प्रयोगञ्च कर्तुं समर्था भविष्यन्ति ।

<p>CC-15</p> <p>पञ्चस्वराः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● त्रिपताकीचक्रे अङ्कस्थापन ग्रहस्थापनविधिं च ज्ञात्वा अनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● त्रिपताकीचक्रे ग्रहाणां सौम्यक्रूरतादि ज्ञानं कृत्वा तेषां साधने प्रयोगे च दक्षो भविष्यति । ● आयुर्दायविधिं ज्ञात्वा अनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● वर्षेशसाधनविधिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति <ul style="list-style-type: none"> ● केतुपताकीचक्रनिर्माणविधिं ज्ञात्वा वर्षगणितज्ञानमवाप्य तेषां व्यवहारिकजीवने शुभाशुभस्य ज्ञातुं कुशलो भविष्यति । ● कथितस्वराणां साधारणरूपेण फलं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।
<p>CC-16</p> <p>ग्रन्थनाम –</p> <p>बृहद्पाराशरहोराशास्त्रम् (68 अध्यायतः 77 अध्यायपर्यन्तम्, 83 अध्यायतः 86 अध्यायपर्यन्तम्)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● अष्टकवर्गस्य महत्त्व-निर्माणविधि-त्रिकोणशोधन-एकाधिकपत्यशोदनज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति । ● सुदर्शनचक्रस्य स्वरूप-फलादीनां ज्ञानं कृत्वा तेषामनुप्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● त्रिंशाशेन स्त्रीसम्बन्धी-विविधयोगानां सम्यगवत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति ।
<p>EC-14</p> <p>वेदाङ्गज्योतिषशास्त्रेतिहासः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● वेदाङ्गस्य परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति । ● शिक्षायाः आवश्यकतां महत्त्वञ्चावगम्य अध्ययने प्रवृत्तो भविष्यति । ● वेदाङ्गे बहुविषयक-कल्पसूत्राणां विषये ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति ● व्याकरण-निरुक्त-छन्द-ज्योतिषज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति ।

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)
बी-4, कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली - 110016

अधिगमपरिणामाः (Learning Outcomes)

संकाय- वेदवेदाङ्गपीठम्
कक्षा- आचार्यः, प्रथमवर्षम्

विभागः - ज्योतिषविभागः
पत्रम्- सी.सी.-1

सत्रम्- प्रथम

ग्रन्थ नाम- भारतीयकुण्डलीविज्ञानम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.1.1	पञ्चाङ्गपरिचयः, तिथिक्षयवृद्धिनिर्णयः, संवत्सरादिज्ञानम्, क्रान्ति-चर- वेलान्तरादिसारिणीनां परिचयः, अभीष्टस्थानस्य सूर्योदयसाधनम्, इष्टकालसाधनम्, चालनम् ।	पञ्चाङ्गस्य पञ्चाङ्गानां परिचयं महत्त्वं च सम्प्राप्य दैनिकजीवने अस्य पञ्चाङ्गस्य उपयोगिता सर्वत्र दरीदृश्यते । 'कालः शुभक्रियायोग्यः मुहूर्त इत्यावधियते' अर्थात् कालज्ञानं सम्यक्-प्रकारेण समर्था भविष्यन्ति ।	1	15	16
1.1.2	ग्रहस्पष्टीकरणम्, भयात्-भभोगानयनम्, चन्द्रस्पष्टीकरणम्, अयनांशसाधनम्, चरखण्डानयनम्, लङ्कोदयमानानि, स्वोदयमानानि लग्नानयनम्, जन्माङ्गचक्रम्,	जन्मकालिक-खगोलीयस्थितिज्ञानं ग्रहस्पष्टीकरणम् भवति । कुण्डलीनिर्माणे ग्रहस्पष्टलग्नस्पष्टादि गणतीयप्रक्रिया सम्यक् ज्ञात्वा ज्ञातस्य फलकथने छात्राः समर्था			

	<p>नतसाधनम्, दशमलग्नसाधनम्, संसन्धिद्वादशभावसाधनम्, चलितकुण्डलीनिर्माणम्, विंशोपकबलसाधनम्</p>	<p>भविष्यन्ति ।</p>			
1.1.3	<p>षड्वर्गविचारः (होरा-द्रेष्काण-सप्तमांश-नवमांश- द्वादशांश-त्रिंशांशाः) नैसर्गिक-तात्कालिक- पञ्चधाग्रहमैत्रीचक्रम्, सप्तकवर्गविचारः, रेखाष्टकविचारः, अवस्थात्रयविचारः, सूर्यादिग्रहाणाम् अष्टकवर्गनिरूपणम् । मध्यमायुः साधनम्, स्पष्टायुर्दायसाधनम्, स्पष्टायुश्चक्रम्, ग्रहाणामुच्चनीचविभागः, ग्रहाणामुच्चरश्मिसाधनम् ।</p>	<p>वर्गकुण्डलीनिर्माणज्ञानम्, ग्रहाणां परस्परं मैत्रीज्ञानम्, अवस्थाज्ञानम्, ग्रहाणां रेखाष्टकादिज्ञानं सम्प्राप्य छात्राः फलकथने समर्था भविष्यन्ति । विभिन्नप्रकारेणायुर्साधनम्, ग्रहाणां नीचोच्चादिज्ञानं सम्प्राप्य कुण्डलीफलकथने कुशलदैवज्ञाः भविष्यन्ति ।</p>			
1.1.4	<p>विंशोत्तरीदशासाधनम्, अन्तर्दशासाधनम्, अष्टोत्तरीदशासाधनम्, योगिनीदशासाधनम्, प्रत्यन्तरदशासाधनम्, कारकविचारः (चरस्थिकारकः कारकांशलग्नम्, ग्रहाणां विभिन्नावस्थाः, पारिजातादिवर्गविचारः, सारिणीद्वारालग्नसाधनम् ।</p>	<p>प्रारब्धकर्मफलविवेचनं दशानुसारेण भवति । विंशोत्तरीदशा नक्षत्राधारेण भवति । दशासाधनज्ञानं सम्प्राप्य पृथक् लग्नानुसारं दशाफलं निर्दिष्टुं वक्तुञ्च शक्यन्ति ।</p>			

सङ्कायः- वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः- ज्योतिषविभागः

कक्षा- आचार्यः

सत्रम्- प्रथमसत्रम्

पत्रम्- द्वितीयपत्रम् CC 02

ग्रन्थनाम- फलदीपिका (पञ्चमाध्यायतः चतुर्दशाध्यायपर्यन्तम्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1.1 व्यवसाये धनप्रदग्रहाः 1.2 दशमेशस्य नवांशैः कर्मविचारः 1.3 कर्मणस्तरः 1.4 सफलाः पञ्चमहापुरुषयोगाः, सुनफादियोगाः, वेसिवास्युभयचरीयोगाः, कर्तरियोगफलम् । 1.5 सफलाः महायाग्यादियोगाः, सफलावसुमातादियोगाः, मालादियोगाः, सरस्वतीयोगः, श्रीकण्ठादियोगाः, महायोगादियोगाः । 1.6 काहल-पर्वत-शङ्ख-सङ्ख्या-अधियोगाः, अन्ययोगाः, सफला अशुभयोगाः ।	<ul style="list-style-type: none">● आजीविकायाः निर्धारणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।● नानाविध-शुभाशुभयोगानां ज्ञानं कृत्वा फलादेशं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	2.1 उच्चग्रहवशाद् राजयोगः । 2.2 दिग्बलीग्रहाद् राजयोगः, वर्गोत्तम-लग्नचन्द्राभ्यां राजयोगौ, एकग्रहवशाद् राजयोगः । 2.3 एकग्रहवशाद् राजयोगः, अन्यराजयोगाः,	<ul style="list-style-type: none">● विविधराजयोगानां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगं करिष्यति ।● नवग्रहाणां विविधस्थितिं ज्ञात्वा तेषां	1	15	20

	<p>नीचमंगराजयोगः । 2.4 नवग्रहाणां द्वादशभावगतफलम्, भावतुल्यग्रहः पूर्णफलदायकः । 2.5 लग्नचन्द्रयोः राशिफलम्, नीचादि-स्थितिवशाद् ग्रहफलम् । 2.6 सप्तमभावस्य सिद्धान्तः, सप्तमभावस्य विभिन्नयोगाः, पत्युः कुण्डल्या स्त्रियः राशेर्ज्ञानम् । 2.7 विवाहस्य दिक्कालयोश्च ज्ञानम्, स्त्रियः मृत्युकालः, स्त्रियः व्यक्तित्वनिर्णयः, अशुभयोगाः । 2.8 सन्तानहीनता स्त्रीरोगाश्च, त्रिंशांशवशात् स्त्रीस्वभावपरिज्ञानम्, स्त्रीजन्मनक्षत्रात् फलम् ।</p>	<p>प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● सप्तमभावस्य सिद्धान्त-विविधयोगादिविषयज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति ।</p>			
03	<p>3.1 गर्भाधानविचारः, सन्तानप्राप्तेर्योगाः, सन्तानबाधायोगाः । 3.2 पञ्चमस्थापापग्रहः, पुत्रकारकः, प्रयत्नेन सन्तानप्राप्तिः द्वितीयविवाहेन पुत्रयोगः, पुत्रपुत्रीनिर्णयः 3.3 सन्तानसङ्ख्याविचारः, शुक्राणुविचारः, सन्तानतिथिस्फुटः । 3.4 दोषनिवारणस्योपायाः, सन्तानोत्पत्तेः कालः, आधानलग्नात् सन्तानजन्म ज्ञानम् । 3.5 आयुषोमहत्त्वम्, जन्मकालस्य निर्णयः, आयुः</p>	<p>● सन्तानसम्बन्धितविविधविषयान् ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति । ● आयुं ज्ञात्वा जीवनस्य मूल्यं यथासम्भवम् उपयोगं कर्तुं शक्यति ।</p>	1	15	20

	साधनम्, आयुषः भेदाः ।				
04	<p>4.1 दिनरोगविषघटीदिनमृत्युविचारः, चन्द्रलग्नयोः मृत्युभागः, सामान्यमृत्युर्योगाः ।</p> <p>4.2 आयुर्निर्णये विशिष्टप्रकाराः, केन्द्रस्थाष्टमेशविचारः, शनिगोचरात् मृत्युकालनिर्धारणम् ।</p> <p>4.3 गोचरवशाद् मृत्युर्योगाः, बलिष्ठलग्नेशः दोषनिवारकः ।</p> <p>4.4 रोगसन्दर्भे विचारणीयग्रहाः, ग्रहाणां रोगकारकत्वम्, रोगयोगाः, मृत्युकारणनिर्णयः, ग्रहवशाद् मृत्युकारणज्ञानम्, राशीनां रोगाः, पूर्वपरजन्मविचारः ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● दिनरोगविषघट्यादीनां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● आयुर्निर्णये केन्द्रस्थाष्टमेशस्य तथा च शनेर्गोचरस्य महत्त्वं ज्ञातुं शक्यति । ● ग्रहाणां रोगकारकत्वं विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति । 			
05	5.1 अनुशिक्षणं/आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति । ● आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non Credit	15	20

सङ्कायः- वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः- ज्योतिषविभागः

कक्षा- आचार्यः

सत्रम्- प्रथमसत्रम्

पत्रम्-CC 03

ग्रन्थनाम- लघुपाराशरी + भावप्रकाशः

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
खण्डः 1	संज्ञाध्यायः, भावाध्यायः ।	<ul style="list-style-type: none">● ग्रन्थस्य विशिष्टसिद्धान्तानां विषये ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति, व्यवहारिकजीवने तेषाम् अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति ।● तन्वादि-द्वादशभावानां विषये ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं फलादेशं कर्तुं दक्षो भविष्यति ।● दशा-अन्तर्दशा-प्रत्यन्तरदशाफलकथनमाध्यमेन फलादेशं कर्तुं शक्यति । दुष्टग्रहशान्त्यर्थदानजपोपायाः व्यवहारिकजीवने अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति ।	1	15	16
खण्डः 2	राजयोगाध्यायः, आर्युदायाध्यायः ।		1	15	16
खण्डः 3	दशाफलाध्यायः, मिश्रफलाध्यायः ।		1	15	16
खण्डः 4	पाठ्यग्रन्थः भावप्रकाशः संज्ञाध्यायः, भावफलकथनाध्यायः, तन्वादिभावविचाराध्यायः, रव्यादिभावपदार्थकथनाध्यायः, योगाध्यायः, स्त्रीजातकाध्यायः ।		1	15	16

खण्ड: 5	दशाविचाराध्यायः, दशाफलाध्यायः । अन्तर्दशाफलाध्यायः, प्रत्यन्तर्दशाफलम्, दुष्टग्रहशान्त्यर्थदानजपाध्यायः ।	<ul style="list-style-type: none"> ● आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति । 	1	15	16
खण्ड: 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. आन्तरिकपरीक्षणम्/प्रदत्तकार्यम् 05 2. शास्त्रसम्बद्धसङ्गोष्ठी/शास्त्रपरिचर्चा 05 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 05 4. उपस्थितिः 75%, अङ्काः 76%-80% = 02 अङ्कौ, 81% - 85% = 3 अङ्काः, 86% - 90% = 04, 91% तः अधिकम् = 05 		1	-	20

सङ्कायः- वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषविभागः

कक्षा- आचार्यः प्रथमवर्षम्

सत्रम्- प्रथमसत्रम्

पत्रम्- सी.सी. 04

ग्रन्थनाम- बृहत्संहिता

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	ग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य च परिचयः, उपनयनाध्यायः, सांवत्सरसूत्राध्यायः	<ul style="list-style-type: none">उपनयनाध्याये सिद्धान्त-संहिता-होराविषये एवं ग्रहाणां गतिविषये ज्ञानस्य बोधः जायते ।दैवज्ञस्य वैशिष्ट्यं व्यवहारं शास्त्रज्ञानम् आकार-प्रकार-गुण-दोषाणां विषये बोधो भवति ।	1	15	16
02	आदित्यचाराध्यायः, चन्द्राचाराध्यायः, राहुचाराध्यायः ।	<ul style="list-style-type: none">चारवशात् भिन्न-भिन्नराशिषु सूर्यस्य विषये ज्ञानस्यावबोधो जायते ।चन्द्राचाराध्याये चारवशात् नक्षत्रराशीनां संयोगवशात् नूतनज्ञानस्य विषये बोधो भवति ।राहुचाराध्यायः अध्ययने छात्राणां कृते आकाशीय-गति-स्थितिवशात् सम्भावित् घटनानां विषये ज्ञानस्य बोधो जायते ।	1	15	16
03	भौमाचाराध्यायः, बुधचाराध्यायः	<ul style="list-style-type: none">भौमचारवशात् विभिन्नराशिषु परिवर्तनवशात् उत्पन्नफलस्य बोधः वर्तते ।बुधग्रहस्य चारवशात् विभिन्नराशिनक्षत्रचारवशेन शुभाशुभफलविषये ज्ञानस्य बोधो वर्तते ।	1	15	16

04	बृहस्पतिचाराध्यायः, शुक्रचाराध्यायः	<ul style="list-style-type: none"> ● बृहस्पतिचारवशात् भिन्न-भिन्नराशिषु परिवर्तनवशात् उत्पन्नशुभाशुभफलस्य बोधो वर्तते । ● शुक्रग्रहचारवशात् आकाशीय घटितघटनानां विषये नूतनज्ञानस्य बोधः जायते । 	1	15	16
05	शनैश्चराचाराध्यायः, केतुचाराध्यायोऽगस्त्यचाराध्यायाश्च	● शनैश्चर-केतु-अगस्त्यचारवशात् उत्पन्नशुभाशुभज्ञानस्य बोधो भवति।	1	15	16
06	1.आन्तरिकपरीक्षणम्/प्रदत्तकार्यम् 05 2. शास्त्रसम्बद्धसङ्गोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा 05 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 05 4. उपस्थितिः 75%, अङ्काः 76%- 80% = 02 अङ्कौ, 81% - 85% = 3 अङ्काः, 86% - 90% = 04, 91% तः अधिकम् = 05		1	15	20

सङ्कायः - वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा- आचार्यः प्रथमवर्षम्

ग्रन्थनाम – विश्वकर्मप्रकाशवास्तुशास्त्रम् (1-5)

सत्रम्- प्रथमम्

विभागः - ज्योतिषम्

विषयः - फलितज्योतिषम्

पत्रम् – EC-A1

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1	I. ग्रन्थारम्भस्य प्रयोजनम् II. वास्तुशास्त्रस्य परम्परा III. वास्तुशास्त्रस्योत्पत्तिः IV. ब्रह्मणः देवानाञ्च भयनिवारणम्, वास्तुपुरुषस्य अधोमुखविधानम्, वास्तुपुरुषस्य जन्मतिथ्यादेः कथनम् V. वास्तुपुरुषस्य ब्रह्मणः प्रार्थना VI. ब्रह्मणः वास्तुपुरुषाय वरदानम् VII. वास्तुपूजायाः अवसराणां वर्णनम् VIII. चतुरवर्णानां वास्तुयोग्यभूमेः लक्षणम् IX. वास्तुनिवासः योग्यभूमिः लक्षणम् X. त्याज्यनिषिद्धभूमेः लक्षणफलञ्च XI. मनोरम-प्रशस्तभूमेः	<ul style="list-style-type: none">● गृहनिर्माणप्रयोजनादि-विषयवस्तुनि वर्णयितुं दक्षो भविष्यति ।● वास्तुशास्त्रस्य आचार्याणां परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति ।● वास्तुशास्त्रस्योत्पत्तिं व्यक्तिकर्तुं समर्थो भविष्यति ।● वास्तुपुरुषोत्पत्तिं जन्मतिथ्यादेः कथनम्, अधोमुखविधानादि व्यक्तिकर्तुं समर्थो भविष्यति ।● वास्तुपुरुषस्य ब्रह्मणः प्रार्थना ज्ञानं शक्यति ।● वास्तुपुरुषाय वरदानं परिज्ञानं भविष्यति ।● विभिन्नावसरेषु वास्तुपूजायाः वर्णनं कर्तुं दक्षो भविष्यति ।● वर्णपरत्वेन भूमेः लक्षणानि व्यक्तिकर्तुं दक्षो भविष्यति ।● वासयोग्यभूमेः लक्षणानि व्याख्यातुं शक्यति ।	1	15	16

	<p>आवासार्थचयनम्, प्रकारान्तरेण वर्जित- निषिद्धभूमेः लक्षणम् XII. भूमेः वैशिष्ट्यानुसारं फलम् XIII. शुभाशुभ आकारविचारः भूमेः गुणदोषफलविचारः XIV. भूमिपरीक्षणविधिः प्रयोगः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● त्याज्यनिषिद्धभूमेः लक्षणफलविचारं कृत्वा तेषां विश्लेषणे दक्षो भविष्यति । ● आवासार्थ शुभाशुभभूमेः विषये विश्लेषणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति । ● वैशिष्ट्यानुसारेण भूमेः चयनस्य सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● भूखण्डस्य शुभाशुभकृतिविषये विश्लेषणं कर्तुं दक्षो भविष्यति । ● भूमिपरीक्षणस्य प्रविधिं परिज्ञाय तेषां प्रयोगे निपुणो भविष्यति । 			
2	<p>2.1 गृहारम्भे प्रवेशे च शुभाशुभशकुनविचारः 2.2 गृहारम्भे भूमिखननविचारः, सूर्यस्य राशिगतसंक्रमणानुसारं राहुमुखपुच्छविचारः 2.3 गृहनिर्माणे नक्षत्रविचारः 2.4 गृहनिर्माणे चन्द्रदिशाफलविचारः 2.5 नीवखननकाले</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● गृहारम्भप्रवेशसमये शुभाशुभशकुनानां विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● गृहारम्भे भूमिखननविचारः राहुमुखपुच्छविचाराणां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगकर्तुं दक्षो भविष्यति । ● गृहनिर्माणे प्रशस्तनक्षत्रस्य अवबोधो भविष्यति । ● गृहनिर्माणे चन्द्रदिशानुसारेण शुभाशुभत्वं ज्ञास्यति । ● नीवखननकाले शुभाशुभशकुनानां ज्ञानं भविष्यति । 	1	15	16

	<p>शुभाशुभशकुनविचारः</p> <p>2.6 गृहनिर्माणस्थले स्वप्नविधिविचारः</p> <p>2.7 भूमेः प्लवविचारः</p> <p>2.8 गृहनिर्माणे सौरचान्द्रमासफलविचारः</p> <p>2.9 कर्तुः गृहनिर्माणे गोचरादिफलविचारः</p> <p>2.10 गृहनिर्माणे हस्तप्रमाणकथनम्</p> <p>2.11 गृहनिर्माणे त्याज्यतिथ्यादयः</p> <p>2.12 स्तम्भोच्छाये प्रशस्तनक्षात्राणि</p> <p>2.13 आयादिविचारः</p> <p>2.14 गृहनिर्माणे मेलापकविचारः</p> <p>2.15 हक्परत्वेन गृहविभागः</p> <p>2.16 आलिन्दशालादिविचारः</p> <p>2.17 नृपादिगृहनिर्माणविधिविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● स्वप्नविध्यनुसारेण भूखण्डस्य शुभाशुभत्वं ज्ञास्यति । ● भूमेः प्लवतेन प्राकृतिकशक्तिनां प्रबन्धनं ज्ञास्यति । ● गृहनिर्माणे मासशुद्धिं ज्ञास्यति । ● ग्रहाणां गोचरानुसारेण शुभकालस्य अवबोधो भविष्यति । ● गृहनिर्माणे हस्तप्रमाणं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगे कुशलो भविष्यति । ● गृहनिर्माणे शुभाशुभतिथ्यादयः ज्ञातुं दक्षो भविष्यति । ● स्तम्भनिर्माणे प्रशस्तनक्षत्राणां प्रयोगं कर्तुं शक्यति । ● आयाद्यानयनमाध्यमेन आयानां स्वरूपाणि फलानि च ज्ञानं भविष्यति । ● मेलापकविचारस्य सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● गृहे षोडशकक्षानां विन्यासविधिं परिज्ञाय प्रयोगे निपुणो भविष्यति। 			
--	---	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ● आलिन्दुशालादीनां ज्ञानं कृत्वा तेषां विश्लेषणे दक्षो भविष्यति । ● नृपादिगृहनिर्माणविधिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगे निपुणो भविष्यति । 			
3	<p>3.1 ग्रहादिमुहूर्तविचारः</p> <p>3.2 जामित्रदोषविचारः</p> <p>3.3 सप्तश्लाकाचक्रविचारः</p> <p>3.4 गृहारम्भे वृषवास्तुचक्रविचारः</p> <p>3.5 गृहायुर्विचारः ग्रहाणां फलञ्च</p> <p>3.6 गृहाणामुत्तमादिफलविचारः</p> <p>3.7 नृपादिशय्याविचारः</p> <p>3.8 कालशुद्धिविचारः</p> <p>3.9 शिल्पस्तम्भादिकथनम्</p> <p>3.10 योजनादिप्रमाणविचारः</p> <p>3.11 चतुषष्टिपदविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● गृहारम्भप्रवेशे मुहूर्तनिर्धारणे सक्षमो भविष्यति । ● जामित्रदोषस्य ज्ञानं भविष्यति । ● सप्तश्लाकाचक्रमाध्यमेन नक्षत्रशुद्धिं ज्ञास्यति । ● वृषवास्तुचक्रस्य अवबोधो भविष्यति । ● गृहायुनिर्धारणस्य सिद्धान्तानाम् अनुपालने सक्षमो भविष्यति । ● गृहाणामुत्तमादिविधिं ज्ञात्वानुप्रयोगे कर्तुं शक्यति । ● नृपादिशय्याविचारं कृत्वा तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● गृहप्रवेशसमये मुहूर्तशोधने सक्षमो भविष्यति । ● शिल्पस्तम्भादिविधिं ज्ञातुं कुशलो भविष्यति । ● भवननिर्माणे योजनादिप्रमाणं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● चतुषष्टिपदवास्तुचक्रं ज्ञात्वा भवननिर्माणे तस्यं प्रयोगे कर्तुं दक्षो भविष्यति । 	1	15	20

	3.12 द्वारपालपूजनविधिविचारः	<ul style="list-style-type: none"> ● द्वारपालपूजनविधिं ज्ञात्वा समर्थो भविष्यति । 			
4	<p>4.1 चतुष्पष्टि-एकाशीतिपदे देवानां विचारः</p> <p>4.2 गृहनिर्माणे शिलान्यासपूजनविधिविचारः</p> <p>4.3 शकुनादिविचारः</p> <p>4.4 शिलान्यासानन्तरं निर्माणविधिविचारः</p> <p>4.5 पुस्तकाधारेण विशिष्टस्थलानां विचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● चतुष्पष्टि-एकाशीतिपदवास्तुचक्रे देवानां पदसङ्ख्याया ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगे निपुणो भविष्यति । ● शिलान्यासपूजनविधिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● गृहनिर्माणे शकुनविचारं ज्ञानं कृत्वा तेषां विश्लेषणे दक्षो भविष्यति। ● भवननिर्माणस्य प्रविधीनां ज्ञातुं कुशलो भविष्यति । ● पुस्तकाधारेण विशिष्टस्थलानां ज्ञातुं शक्यति । 	1	15	20
5	<p>5.1 देवालयनिर्माणे लक्षणं फलञ्च</p> <p>5.2 प्रासादनिर्माणे शिलालक्षणं फलञ्च</p> <p>5.3 शिखाधारेण प्रासादनामानि</p> <p>5.4 यक्षराक्षसनागानां प्रासादलक्षणं फलञ्च</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● देवालयनिर्माणस्य सिद्धान्तानाम् अनुपालने सक्षमो भविष्यति । ● शिलाचयनस्य सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे निपुणो भविष्यति । ● शिखाधारेण विभिन्नप्रासादानां ज्ञानं भविष्यति । ● यक्षराक्षसनागश्च प्रासादस्य लक्षणं परिज्ञाय तेषां विश्लेषणे कुशलो भविष्यति । 	1	15	20

	<p>5.5 लिङ्गादिलक्षणप्रमाणञ्च</p> <p>5.6 पीठिकालक्षणम्</p> <p>5.7 सप्तविंशतिमण्डपानां लक्षणं फलञ्च</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● देवालयनिर्माणे लिङ्गादिलक्षणप्रमाणविधिं ज्ञातुं दक्षो भविष्यति । ● देवालये पीठिकाप्रमाणं ज्ञात्वा तेषाम् अनुपालने दक्षो भविष्यति । ● मण्डपानां निर्माणस्य विधिं ज्ञातुं दक्षो भविष्यति । 			
6	6. अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति । ● आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non Credit	15	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः प्रथमवर्षम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

पत्रम् –CC-05

ग्रन्थनाम – भारतीयकुण्डलीविज्ञानम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1/II/1	वर्षप्रवेशसाधनम्, तिथिसाधनम्, चालनम्, वर्षप्रवेशकालिकग्रहस्पष्टीकरणम्, चन्द्रस्पष्टीकरणम्, लग्नसाधनम्, दशमलग्नसाधनम्, ससन्धिद्वादशभावसाधनम्, विंशोपकबलम्, ग्रहाणामुच्चनीचविचारः ।	<ul style="list-style-type: none">नूतनवर्षस्यारम्भो कदा भविष्यति । अस्य ज्ञानं वर्षप्रवेशसाधनविधिं द्वारा कर्तुं शक्यते । वर्षेष्टकालज्ञानं सम्प्राप्य वर्षकुण्डलीनिर्माणं भवति । लग्नसाधनम्, वर्षकुण्डलीसाधनादि ज्ञात्वा वर्षकुण्डलीनिर्माणे छात्राः समर्था भविष्यन्ति ।	1	15	16
1/II/2	हृदाचक्रम्, द्रेक्काणबलम्, नवांशबलम्, पञ्चवर्गीबलसाधनम्, ताजिकमतेन ग्रहाणां दृष्टिविचारः, ताजिकमतेन तात्कालिकग्रहमैत्रीचक्रम्, मुंथहासाधनम्, हर्षबलसाधनम्, पञ्चाधिकारिणः वर्षेशनिर्णयश्च, दीप्तांशविचारः ।	<ul style="list-style-type: none">वर्षकुण्डल्यां पञ्चवर्गीबलसाधनं महत्त्वपूर्णमस्ति । ग्रहाणां ताजिकमतेन दृष्टिविचारं, मंथाहासाधनादि ज्ञात्वा वर्षेनिर्णयज्ञानं च प्राप्य वर्षकुण्डलीफलविवेचने समर्था भविष्यन्ति ।	1	15	16

1/II/3	<p>षोडशयोगानां नामानि, इत्थशालयोगः, मूसरिफयोगः, नक्तयोगः, नक्तयोगस्योदाहरणम्, अन्ययोगानां साधारणपरिचयः ।</p> <p>सहमानयनम् (पुण्य-गुरु-यश-विद्यासहमाः) त्रिपताकीचक्रम्, मुद्दादशासाधनम्, मुद्दादशाचक्रम् ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ताजिकमतानुसारं षोडशयोगानां प्रकृतिरूपगुणलक्षणादीनां विस्तृतज्ञानं सम्प्राप्य शुभाशुभफलवक्तुं छात्राः सक्षमा भविष्यन्ति । ● सहमानां साधनं त्रिपताकीचक्रज्ञानम्, मुद्दादशाज्ञानमपि फलज्ञानार्थम् आवश्यकं भवति । 	1	15	16
1/II/4	<p>पात्यंशदशासाधनम्, सारिणीद्वारालग्नसाधनम्, सांपातिककालविधिना लग्नानयनम्, सारिणीद्वारा विंशोत्तरीदशासाधनम् ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● पात्यंशदशासाधनम्, सारिणीद्वारा लग्नसाधनादिज्ञानं सम्प्राप्य वर्षफलनिर्माणे छात्राः कुशला भविष्यन्ति । 	1	15	16

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः प्रथमवर्षम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

पत्रम् –CC-06

ग्रन्थनाम – फलदीपिका (15 अध्यायतः 21 अध्यायपर्यन्तम्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1.1 भावविचारस्य सामान्यनियमाः, विशेषनियामाः, भावनाशयोगाः । 1.2 त्रिकगतग्रहाः, भावपोषक-नाशकग्रहाः, भावनाशकदशान्तर्दशा । 1.3 लग्नेशस्य शुभत्वविचारः, ग्रहेभ्यः विचारणीयविषयाः । 1.4 भावकारकाः, भावविचारस्य अन्यसिद्धान्ताः, लग्नेशस्य विशेषविचारः	● भावलग्नयोः विविधपक्षाणां ज्ञानं कृत्वा तेषामनुप्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20
02	2.1 अधिष्ठितराशीनां बलविचारः, पञ्चविधसम्बन्धः । 2.2 भावेशानां फलविचारः, भावफलप्राप्तिकालः । 2.3 मृत्युकालविचारः, पित्रोः मृत्युकालः, सुतनिधनकालनिर्णयः ।	● पञ्चविधसम्बन्धानां तथा च मृत्युकालनिर्धारणादि-विविधविषयाणां महत्त्वं ज्ञातुं शक्यति ।	1	15	20

	2.4 स्वमृत्युकालनिर्णयः, मृत्युमासदिननिर्णयः । 2.5 ग्रहाणां युतिविचारः, चन्द्रदृष्टिफलम् ।				
03	3.1 नवांशानुसारेण चन्द्रदृष्टिः, विंशोत्तरीदशाज्ञानम्, विंशोत्तरीवशात् सौरयानविचारः 3.2 दशाफलज्ञानम्, विविधभावेशानां दशाफलम् । 3.3 सुस्थ-दुस्थभावेशानां दशाफलस्य विशेषनियामाः । 3.4 कष्टकारकदशाः, राज्यकारकदश । 3.5 शुक्रदशाफलविचारे विशिष्टनियमाः । 3.6 अशुभग्रहदशान्तर्दशाफलनिर्धारणम्, फलनिर्धारणे राशीनां महत्त्वम् ।	<ul style="list-style-type: none"> ● सर्वेषां ग्रहाणां विंशोत्तरीदशा विज्ञाय तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● कष्टकारक-राज्यकारकादिदशाः विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति । 	1	15	20
04	4.1 सुखप्रदकालखण्डस्य निर्णयः, लग्नात् गोचरविचारः 4.2 गोचरात् सूर्यचन्द्रयोः दशाफलनिर्णयः, राहुदशायाः फलविचारः । 4.3 मारकदशानिर्णयः, पाराशरीयदशानियमः । 4.4 आरोही-अवरोहीदशा, दशागोचरयोः समन्वयः। 4.5 सफलमन्तर्दशासाधनम् ।	<ul style="list-style-type: none"> ● गोचर-मारक-दशागोचरादिविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति । 	1	15	20

05	5.1 अनुशिक्षणम्/ आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none">● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति ।● आन्तरिकमूल्याङ्कनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति ।	Non Credit	15	20
----	--------------------------------------	--	---------------	----	----

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः प्रथमवर्षम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

पत्रम् – CC-07

ग्रन्थनाम – नरपतिजयचर्यास्वरोदयः + सामुद्रिकशास्त्रम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
खण्डः 1	शास्त्रसङ्ग्राध्यायः, स्वरशास्त्रस्य प्रधानता, स्वरबलप्रसंशा, चतुरशीतिचक्राणि, यन्त्रमन्त्रोषधबलम्, ज्योतिषाङ्गम्, मात्रादिस्वराध्यायः (मात्रास्वरतः योगस्वरपर्यन्तः)	<ul style="list-style-type: none">● स्वरशास्त्रस्य परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति ।● स्वरशास्त्रस्योद्देश्यानि आवश्यकता महत्त्वञ्चावगम्य अध्ययने प्रवृत्तो भविष्यति।● द्वादशवार्षिक-अयन-ऋतु-मास-पक्ष-तिथ्यादि-कालावयवानां स्वरविषये ज्ञात्वा तेषां व्यवहारिकप्रयोगं कर्तुं शक्यति ।	1	15	16
खण्डः 2	द्वादशवार्षिकादिस्वराध्यायः (द्वादशवार्षिकस्वरतः सर्वतोभद्रपर्यन्तः), द्वादशवार्षिक-अयन-ऋतु-मास-पक्ष-तिथि-घट्ट्यादिस्वराणाम् ।	<ul style="list-style-type: none">● मानवस्य नख-शिख-केश-परिचयमवाप्य तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति, फलादेशञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति ।● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।	1	15	16
खण्डः 3	द्वादशाब्दादीनामन्तरोदयः, बालाद्यवस्थाफलम्, तिथिवारनक्षत्रस्वरचक्रम्, दिक्स्वरचक्रम्, सर्वतोभद्रचक्रम् ।		1	15	16
खण्डः 4	पाठ्यग्रन्थः सामुद्रिकरहस्यम् मानवनखशिखादिवर्णनम्, प्रमदालक्षणानि,		1	15	16

	शशकपद्मिन्यादितुर्यपुरुषस्त्रीणां लक्षणानि ।				
खण्ड: 5	जातकाभरणोक्तराजयोगादिफलम्, ग्रन्थान्तरोक्तपुण्यादिरेखाफलम्, अन्योन्यरेखाफलम्, योगावली, वर्षशुभाशुभत्वज्ञानम् ।		1	15	16
खण्ड: 6	1. आन्तरिकपरीक्षणम्/प्रदत्तकार्यम् 05 2. शास्त्रसम्बद्धसङ्गोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा 05 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 05 4. उपस्थितिः 75%, अङ्काः 76%-80% = 02 अङ्कौ, 81% - 85% = 3 अङ्काः, 86% - 90% = 04, 91% तः अधिकम् = 05		1	-	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः प्रथमवर्षम्

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

पत्रम् – CC-08

ग्रन्थनाम – बृहत्संहिता

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01.	गर्भलक्षणाध्यायः, गर्भधारणाध्यायः, प्रवर्षणाध्यायः ।	● वर्षाकाले वर्षा कदा भविष्यति । मेघानां गर्भधारणं कदा भविष्यति । प्रवर्षमं कदा जायते अस्मिन् विषये ज्ञानस्य बोधो वर्तते ।	1	15	16
02.	रोहिणीयोगाध्यायः, स्वातियोगाध्यायः ।	● नक्षत्रवशात् रोहिणीयोगस्य यदा योगः जायते तदा वर्षा भविष्यति न वा एवमेव स्वातियोगमाध्यमेन ज्ञानं भविष्यति ।	1	15	16
03.	आषाढीयोगाध्यायः, वातचक्राध्यायः, सद्योवर्षणाध्यायः	● आषाढमासे नक्षत्रान्तर्गते यदा चन्द्रागमनं भवति तदा बीजवपन-विषये कृषिसम्बन्धितज्ञानस्य बोधः भवति । ● वायुवेगवशात् पूर्वादिदिशान्तर्गत वायुप्रवाहणानुसारेण वर्षाया आगमनं कदा भविष्यति तथा सद्योवर्षणविषये ज्ञानस्य बोधो वर्तते ।	1	15	16
4.	कुसुमलताध्यायः, सन्ध्यालक्षण-दिग्दाहलक्षणाध्यायाश्च	● वनस्पति-पुष्प-फलाधिक्यवशात् अन्नोत्पादनम्, सन्ध्याकालीनवेलायाम् आकाशे विभिन्न-मृग-खगादि	1	15	16

		चित्रदर्शनफलम्, दिशान्तर्गतविभिन्नवर्णानुसारेण दिग्दाहवशात् शकुनलक्षणञ्च फलं विषये ज्ञानस्य बोधो जायते ।			
5.	भूकम्पलक्षणाध्यायः उल्कालक्षणाध्यायश्च ।	<ul style="list-style-type: none"> ● भूकम्पवशात् भूमेः कम्पनं भवति विभिन्नमतमतान्तरवशात् भूकम्पस्य लक्षणं शुभाशुभफलविषये छात्राणां कृते बोधो भवति । ● उल्कापिण्डादि-विषये तथा च उल्काया विभिन्नस्वरूपाणां बोध उल्कापातवशात् अरिष्टविषये विचार्यते इत्यस्मिन्नविषये ज्ञानस्य बोधो वर्तते । 	1	15	16
6.	<p>1. आन्तरिकपरीक्षणम्/प्रदत्तकार्यम् 05</p> <p>2. शास्त्रसम्बद्धसङ्गोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा 05</p> <p>3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 05</p> <p>4. उपस्थितिः 75%, अङ्काः 76%-80% = 02 अङ्कौ, 81% - 85% = 3 अङ्काः, 86% - 90% = 04, 91% तः अधिकम् = 05</p>		1	15	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यः प्रथमवर्षम्

ग्रन्थनाम – विश्वकर्मवास्तुशास्त्रम्(6-14अध्यायाः)

विभागः - ज्योतिषम्

विषयः - फलितज्योतिषम्

पत्रम् – EC-A2

सत्रम् – द्वितीयसत्रम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1.1 द्वारविन्यासविधिः 1.2 द्वारनिर्माणे मुहूर्तविचारः 1.3 द्वारनिर्धारणे दोषविचारः 1.4 जलाशये भूमिविचारः 1.5 जलाशये मुहूर्तविचारः 1.6 जलाशयारम्भे दिक्विचाररस्तफलञ्च	<ul style="list-style-type: none">● द्वारनिर्णयं ज्ञात्वा द्वारस्थापनविधिं ज्ञास्यति ।● द्वारनिर्माणे पञ्चाङ्गशुद्धं परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति ।● दोषरहितः द्वारनिर्णेतुं दक्षो भविष्यति ।● जलाशयार्थं प्रशस्तभूमेः लक्षणानामवबोधो भविष्यति ।● जलाशयस्य मुहूर्तशोधने दक्षो भविष्यति ।● दिक्परत्वेन जलाशयविमर्शं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	16
02	2.1 वर्णपरत्वेन शुभाशुभवृक्षविचारः 2.2 वृक्षच्छेदनमुहूर्तविचारः	<ul style="list-style-type: none">● वर्णपरत्वेन शुभाशुभवृक्षान् अवगत्य तेषामनुप्रयोगे निपुणो भविष्यति ।● वृक्षच्छेदनस्य मुहूर्तशोधने कुशलो भविष्यति ।	1	15	16

	<p>2.3 वृक्षाणां शुभाशुभफलविचारः</p> <p>2.4 काष्ठविचारः</p> <p>2.5 गृहप्रवेशे मुहूर्तविचारः</p> <p>2.6 नूतनगृहप्रवेशादि- सौख्यप्रदयोगाः</p> <p>2.7. गृहप्रवेशे वामार्कविचारः</p> <p>2.8 कलशचक्रशुद्धिविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● शुभाशुभवृक्षाणां ज्ञानं कृत्वा कथयितुं दक्षो भविष्यति । ● गृहनिर्माणे काष्ठविचारं ज्ञातुं शक्यति । ● गृहप्रवेशे मुहूर्तनिर्धारणे सक्षमो भविष्यति । ● नूतनगृहप्रवेशादि-सौख्यप्रदयोगानां ज्ञानं भविष्यति । ● गृहप्रवेशे वामरविचारं परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● गृहप्रवेशे कलशचक्रविधिं विज्ञाय तस्य प्रयोगे निपुणो भविष्यति । 			
03	<p>3.1 शय्या-आसनादिनिर्माणे काष्ठादिविचारः</p> <p>3.2 दुर्गनिर्माणे भूमिविचारः</p> <p>3.3 दुर्गभेदविचारः, कोटनिर्माणविचारः, दुर्गमध्ये खदिरकीलकारोपणम्</p> <p>3.4 गृहारम्भे शल्यज्ञानविमर्शः शल्यशोधनविधिः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● शय्या-आसनादिनिर्माणे काष्ठविचारं कृत्वा कथयितुं दक्षो भविष्यति । ● दुर्गनिर्माणे भूमिचयनविधिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । ● दुर्गनिर्माणसम्बन्धी विभिन्नकार्यान् सिद्धान्तान् च परिज्ञाय तेषां प्रयोगे कुशलो भविष्यति । ● शल्यानयनप्रकारं ज्ञात्वा भूम्याः शुभाशुभत्वं ज्ञास्यति। ● शुभाशुभशकुनानुसारेण शल्यज्ञानस्य सिद्धान्तानाम् अनुपालने सक्षमो भविष्यति । ● शल्यानयने कालशुद्धिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । 	1	15	16

	<p>3.5 शकुनानुसारेण शल्यज्ञानम्</p> <p>3.6 शल्योद्धारमुहूर्तः</p> <p>3.7 पञ्चशिलान्यासविधिः</p> <p>3.8 शिलास्थापने मुहूर्तविचारः ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● पञ्चशिलान्यासविधिं ज्ञात्वानुप्रयोगं कर्तुं शक्यति । ● शिलास्थापने मुहूर्तनिर्धारणे दक्षो भविष्यति । 			
04	<p>4.1 राजनिर्माणे वेधादिविचारः</p> <p>4.2 गृहनिर्माणे काष्ठपाषाणादिविमर्शः</p> <p>4.3 गृहनिर्माणे बाह्यादिदशविधवेधानां विचारः</p> <p>4.4 गृहनिर्माणे विशेषविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● राजभवननिर्माणवेधादि सम्बन्धी विभिन्नसिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● भवननिर्माणे ग्राह्य-त्याज्य काष्ठपाषाणादि-ज्ञानं प्राप्स्यति । ● गृहनिर्माणे वेधप्रकारं विज्ञाय तेषां विश्लेषणे निपुणो भविष्यति । ● गृहनिर्माणस्य सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषामनुप्रयोगे सक्षमो भविष्यति । 	1	15	16
05	<p>5.1 द्विजातीनां वास्तुविचारे वेधविमर्शः ।</p> <p>5.2 प्रेक्षत्वदोषविचारः ।</p> <p>5.3 नगरनिर्माणे वेधविचारः ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● द्विजातीनां कृते वेधविचारं कृत्वा तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● भवनस्य प्रेक्षत्वदोषं ज्ञातुं शक्यति । ● नगरनिर्माणे शुभाशुभवेधानां ज्ञानं भविष्यति । ● भवनस्य समीपे शुभाशुभ-चतुष्पथस्य ज्ञानं भविष्यति। 	1	15	16

	<p>5.4 चतुष्पथविचारः</p> <p>5.5 गृहे दक्षिणदिक्कूपविचारः</p> <p>5.6 दिक्परत्वेन वेधविचारः परिहारश्च</p> <p>5.7 वास्तुशास्त्रज्ञानपरम्परा विचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● गृहे दक्षिणदिशायां स्थितो कूपस्य दोषाणां ज्ञानं भविष्यति । ● दिक्परत्वेन वेधविचारं ज्ञात्वा तस्य परिहारस्य सिद्धान्तानां विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति । ● वास्तुशास्त्रपरम्परायाः परिचयमवाप्य व्याख्यायितुं शक्यति। 			
06	<p>अनुशिक्षणम् / आन्तरिकमूल्याङ्कनम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)
बी-4, कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली - 110016

अधिगमपरिणामाः (Learning Outcomes)

संकाय- वेदवेदांग पीठ

कक्षा- आचार्यः

ग्रन्थ नाम- सूर्यसिद्धान्तः

सत्रम्- तृतीयम्

विभाग- ज्योतिषम्

पत्रम्- CC.09

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.	मङ्गलाचरणम्, मयस्य वरोपलब्धिः, कालपरिभाषा, चान्द्रसौरमानम्, देवासुरमानम्, महायुगमानम्, कृतादियुगमानम्, मनुमानम्, कल्पमानम्, ब्राह्ममानम्, सृष्टिकालः, ग्रहाणां प्रागगतित्वम्, ग्रहगतौ न्यूनाधिकत्वम्, भगणपरिभाषा, युगे	<ul style="list-style-type: none">● मयासुरतपोवर्णन-मयं प्रति सूर्योपदेशः विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।● कालभेद-चन्द्रसौरमासनिरूपणम्-सुरासुराणां दिनरात्रिव्यवस्थादिकं विषयेषु ज्ञात्वा कालविषये वक्तुं शक्यति ।● महायुगप्रमाण-ससन्धिमनुप्रमाण-कल्पप्रमाण-ब्राह्मदिवसप्रमाण- ब्रह्मणः आयुषः प्रमाणा-ग्रन्थारम्भकाले कल्पादितो गताब्द-सृष्टिकालप्रमाणादिकं विज्ञाय तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।	1	15	16

	<p>ग्रहभगणाः, भगणोपपत्तिः, भभ्रमाः सावनादिदिवसाश्च, युगे चान्द्रमासाः अधिमासाश्च, अवम-सावनपरिभाषा।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● गहाणां गतिकारण- गतिभेदेन भगणकाल-भगणपरिभाषा- ग्रहाणां ग्रहोच्चादीनां-युगे भगणप्रमाणादि सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● भभ्रमणं सावनदिनानि च चान्द्रमासोधिमासश्च- सावनदिनपरिभाषा अवममानञ्च- ● महायुगे भूसावनादीनां संख्या-कल्पेऽधिमासादीनां मानानि विषयेषु ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। 			
2.	<p>अहर्गणानयनम्, मध्यमग्रहानयनम्, कृतयुगान्ते ग्रहध्रुवाः, भूव्यासपरिधिः, रेखादेशः, रेखादेशस्वदेशान्तरज्ञानम्, वारप्रवृत्तिः, इष्टग्रहसाधनम्, ग्रहपरमशरांशाः।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● कल्पे निरग्रीया भगण-सृष्ट्यादितो-गतवर्षानयन- अहर्गणसाधन-मासवर्षेशयोरानयन- अहर्गणान्मध्यम ग्रहानयन- बार्हस्पत्यवर्षानयन- ग्रहानयने लाघव- युगात् ग्रहानयने ग्रहाणां ध्रुवाः ज्ञात्वानुप्रयोगं कर्तुं शक्यति। ● भूपरिधिमान-रेखादेशस्य-नगराणि - रेखादेशसापेक्षं-पूर्वापरान्तरज्ञान-वारप्रवृत्ति- स्पष्टभूपरिधि-देशान्तर-संस्कारश्च- इष्टकालिकग्रहसाधनम-चन्द्रादीनां - परमाविक्षेपकलाः सिद्धान्तान् ज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। 	1	15	16

3.	<p>मध्यस्पष्टग्रहयोर्भेदे कारणम्, गत्यन्तरे हेत्वन्तरम्, उच्चापकर्षणम्, पातापकर्षणम्, अष्टधागतिः, गतौ वैशिष्ट्यम्, स्फुटीकरणप्रशंसा।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● शीघ्रोच्चादीनां प्रभाव-गत्यन्तरे हेतु-ग्रहे धनर्णत्व-पाताकर्षण-बुधशुक्रयोः वैशिष्ट्यम् चेति विषयान् वक्तुं शक्यति। ● शीघ्रोच्च-मन्दोच्च-पातैरपकर्षणे हेतु, ग्रहाणामष्टधा गतिः, स्फुटीकरणप्रयोजन प्रभृतिविषयान् विज्ञाय तेषां साधने निपुणो भविष्यति। 	1	15	16
4.	<p>ज्यापिण्डसाधनम्, ज्यापिण्डाः, उत्क्रमज्यापिण्डसाधनम्, उत्क्रमज्यापिण्डाः, इष्टक्रान्तिसाधनम्, केन्द्रं भुजकोटिज्ये च, इष्टज्यासाधनम्, इष्टचापानयनम्, मन्दपरिधयः, शीघ्रपरिधयः, मन्दफलसाधनम्, शीघ्रफलसाधनम्, भुजान्तरम्, तिथि-भ-योग-साधनम्, करणानि।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ज्यापिण्डानां साधनम्, चतुर्विंशति ज्यापिण्डमानानि, उत्क्रमज्यापिण्डसाधनम्, साधितानि उत्क्रमज्यापिण्डानि, इष्टक्रान्तिसाधनम्, भुजकोटिज्ययोरानयनम्, अभीष्टांशानां ज्यासाधनम्, इष्टज्यातश्ज्याचापानयनञ्चेति विषयान् ज्ञात्वा तेष्मानयने दक्षो भविष्यति। ● ग्रहाणां मन्दपरिधिभागाः, भौमादीनां शीघ्रपरिध्यंशाः, इष्टपरिधिज्ञानम्, मन्दफलसाधनम्, शीघ्रकर्णानयनम्, शीघ्रफलसाधनञ्चेति विषयान् साधयितुं शक्यति। ● ग्रहाणां स्फुटीकरणार्थं संस्काराः, शीघ्रमन्दकर्मणो धनर्णत्वम्, भुजान्तरसंस्कारः, ग्रहाणां मन्दस्पष्टगतिसाधनम्, ग्रहाणां शीघ्रगतिफलानयनम्, ग्रहाणां वक्रगतित्वे कारणम्, ग्रहाणां वक्रारम्भे वक्रत्यागे केन्द्रांशाः, मार्गारम्भ केन्द्रांशेषु हेतुश्चेति विषयान् अवबुद्ध्य तेषां साधने क्षमो भविष्यति। ● शरानयनम्-क्रान्तिशरसंस्कार-ग्रहाणां स्फुटसावनदिनमान-क्रान्तिज्या द्युज्याचराणां च साधन-चर संस्कार-दिनरात्रिमान- नक्षत्रादीनां मानानयन-करणानां ज्ञानं विधाय 	1	15	16

		तेषां प्रायोगिकं कर्तुं शक्यति।			
5.	स्फुटदिग्ज्ञानम्, भास्करीयं दिग्ज्ञानम्, इष्टच्छायाग्रज्ञानम्, छाया-कर्णनियनम्, अयनांशसाधनम्, अयनांशसंस्कारः, पलभा, लम्बांशाक्षांशौ, मध्यच्छायातो रविसाधनम्, अक्षक्रान्तिभ्यां मध्यनतांशच्छायाच्छायाकर्णाः, मध्यभुजः, सममण्डलेऽर्के छायाज्ञानम्, दृग्ज्या, छायाकर्णौ, छायातो नतकालः, भाभ्रममार्गज्ञानम्, राशीनां निरक्षोदयसाधनम्, लग्नानयनम्, दशमलग्नसाधनम्, लग्नाकार्कभ्यामिष्ट-कालः।	<ul style="list-style-type: none"> दिकसाधनविधिं ज्ञात्वा तस्य प्रायोगिकं कर्तुं शक्यति। शङ्कु-छाया-छायाकर्णनियनं विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति। अयनांशसाधनं विज्ञाय प्रयोगं कर्तुं शक्यति। विभिन्नप्रकारेण पलभा-अक्षांश-लम्बांशादीनामानयने क्षमो भविष्यति। मध्याह्नछायया रविज्ञानविधिं ज्ञात्वा तस्यानुप्रयोगे दक्षो भविष्यति। मध्यनतांश-अग्रा-कर्णवृत्तीयाग्रा-छाया-कोणशङ्कु-दृग्ज्या-छायाकर्ण-उन्नतकाल-छायाभ्रमणादिपदार्थानां ज्ञानं विधाय तेषां प्रायोगिकं कर्तुं शक्यति। <ul style="list-style-type: none"> राश्युदय-लग्न-दशमलग्नादिकं ज्ञात्वा तेषां साधने क्षमो भविष्यति 	1	15	16
06.	5.1 अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विषयः-फलितज्योतिष

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

पत्रम् – CC-10

ग्रन्थनाम – जातकपारिजातः

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
2/1/1	राशिशीलाध्यायः – राशीना संज्ञा, कालपुरुषाङ्गे राशिन्यासः, राशीनां स्वरूपम्, राशीनां विभिन्नसंज्ञाः, दशवर्गनिरूपणम्, पारिजातादिदशवर्गाः, भावानां नामानि, भावानां केन्द्रादिसंज्ञाः, राशीनां शुभाशुभयोगाः ।	<ul style="list-style-type: none">राशिशीलाध्याय-पठनानन्तरं छात्राणां कृते राशीनां स्वरूपविभिन्नसंज्ञागुणतत्त्वादीनां विस्तृतबोधो भविष्यति । कालपुरुषस्याङ्गं सदृशं मानवजीवने अपि राशीनां प्रभावमवगन्तुं समर्थाः भविष्यन्ति । दशवर्गाध्ययनेन ग्रहाणां बलबोधो सूक्ष्मफलविमर्शः कर्तुं शक्यन्ति । पारिजातादिदशवर्गाः द्वादशभावानां विभिन्नसंज्ञाः च ज्ञानेन छात्राः ज्योतिषशास्त्रस्याधारभूतसिद्धान्तानां ज्ञानं प्राप्य फलादेशकरणार्थं समर्था भविष्यन्ति ।	1	15	20
2/1/2	ग्रहाणां स्वरूपगुणभेदाध्यायः – ग्रहाणां कालात्मकत्वादिनिरूपणम्, ग्रहाणामुपग्रहाः, कालाद्युपग्रह-ज्ञानचक्रम्, ग्रहाणां बाल्याद्यवस्थानिरूपणम्, ग्रहाणां रत्नानि, ग्रहाणां	<ul style="list-style-type: none">ग्रहाणां प्रकृति-रूप-गुण-लक्षणादीनां विस्तृतज्ञानं सम्प्राप्य तदाधारेण जातकानां शुभाशुभफलवक्तुं समर्था भविष्यन्ति । मानवजीवने ग्रहाणां फलज्ञानार्थं ग्रहाणां	1	15	20

	कक्षाप्रदर्शनम्, ग्रहाणां षड्बलसाधनम्, पञ्चधामैत्रीविचारः ।	षड्बलसाधनं परमावश्यकं वर्तते तेषां षड्बलानां ज्ञानं सम्प्राप्य सूक्ष्मफल-विमर्शः कर्तुं शक्यन्ति ।			
2/1/3	वियोनिजन्माध्यायः – वियोनिजन्मज्ञानप्रकारः, निषेकविधिः, षट्क्लीवयोगाः, यमलादियोगः, सर्पवेष्टिजन्मयोगः, पितुः परोक्षे जन्मयोगाः, परजातजन्मयोगाः ।	<ul style="list-style-type: none"> मानवात् अन्ययोनिनां (अण्डज-उद्भजादि)जातानां जीवानां फलज्ञानमपि ज्योतिषशास्त्रानुसारं कर्तुं शक्यते । तेषां जीवानां ग्रहानुसारेण फलादेशकरणार्थं छात्राः समर्थाः भविष्यन्ति । ग्रहाधारेण यमलयोग-षट्क्लीवयोगादि विश्लेषणं कर्तुं समर्था भविष्यन्ति । 	1	15	20
2/1/4	अरिष्टाध्यायः – आयुषा भेदाः, सद्योरिष्टयोगाः, पित्रादीनामरिष्टयोगाः, सगर्भायाः मरणम्, वर्षमध्ये मरणम्, अन्यारिष्टयोगाः, अरिष्टभङ्गयोगाः, अल्पायुर्योगाः, मध्यमायुर्योगाः, पूर्णायुर्योगाः, अमितायुर्योगाः, युगान्तायुर्योगाश्च ।	<ul style="list-style-type: none"> जन्मकालात् एव जातकानां जीवनकालस्यावधिं ज्ञानं ग्रहाधारेण ज्ञातुं समर्था भविष्यन्ति । बालकस्य सद्योरिष्टम्, परिवारजनानाम् अरिष्टज्ञानम्, सगर्भमातृमरणज्ञानम्, इत्यादि अरिष्टसम्बन्धितविश्लेषणं कर्तुं छात्राः समर्था भविष्यन्ति । ग्रहानुसारेण एव अरिष्टभङ्गोऽपि जायते । अनेन प्रकारेण विस्तृतज्ञानं सम्प्राप्य आयुर्निर्णयं कर्तुं समर्था भविष्यन्ति । 	1	15	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

ग्रन्थनाम – सर्वार्थचिन्तामणिः

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

विभागः - ज्योतिषम्

विषयः - फलितज्योतिषम्

पत्रम् – CC-11

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1	1.1 तनुभावफलविचाराध्यायः 1.2 धनभावफलविचाराध्यायः 1.3 सहजभावफलविचाराध्यायः 1.4 चतुर्थभावफलविचाराध्यायः	<ul style="list-style-type: none">● सर्वार्थचिन्तामणिग्रन्थस्य विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति ।● विभिन्नभावानां शुभाशुभत्वं ज्ञात्वा तेषां समीक्षणे समर्थो भविष्यति ।● कर्माजीव-यमल-षड्क्लीव-देहसौख्य-विविधरोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति ।● नेत्ररोग-धन-सुख-विशेषज्ञ-वाचालयोगादिनिर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति ।● भ्रातृलाभ-पराक्रम-सहोदर-युद्धे पराजययोगादिभिर्निर्मितानां	1	15	20

		<p>विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● सुख-बन्धु-गृहप्राप्ति-वाहन-सिंहासनप्राप्ति-योगादिभिः निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । 			
2	<p>2.1 पञ्चमभावफलविचाराध्यायः</p> <p>2.2 षष्ठभावफलविचाराध्यायः</p> <p>2.3 सप्तमभावफलविचाराध्यायः</p> <p>2.4 अष्टमभावफलविचाराध्यायः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● विद्या-बुद्धि-सन्तान-त्रिकालज्ञ-परामर्शदाता-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे कुशलो भविष्यति । ● रोग-रिपु-ऋण-व्रण-उदरयोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● विवाह-स्त्री-चरित्रयोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे निपुणो भविष्यति । ● आयु-मृत्यु-सुखहानि-नेत्रनाशयोगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । 	1	15	20
3	<p>3.1 नवमभावफलविचाराध्यायः</p> <p>3.2 दशमभावफलविचाराध्यायः</p> <p>3.3 एकादशभावफलविचाराध्यायः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● धर्म-भाग्य-पितृ-ब्रह्मनिष्ठ-दानशील-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे कुशलो भविष्यति । ● कर्म-सत्कीर्ति-मानहानि-इङ्गितज्ञ-प्रव्रज्या-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये 	1	15	20

	3.4 द्वादशभावफलविचाराध्यायः	<p>परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● धनलाभ-कर्णसौख्य-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । ● व्यय-वाहन-स्वर्गप्राप्ति-शयनसुख-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । 			
4	अरिष्टभङ्गाध्यायः	<ul style="list-style-type: none"> ● चन्द्रकृदरिष्टभङ्ग-अरिष्टभङ्ग-दीर्घायु-परमायु-योगादिभिर्निर्मितानां विभिन्नशुभाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति । 	1	15	20
5	दशाफलविचाराध्यायः	<ul style="list-style-type: none"> ● दशान्तर्दशायां ग्रहाणां स्थित्यानुसारेण फलवैशिष्ट्यं वक्तुं समर्थो भविष्यति । 			
6	अनुशिक्षणम् / आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non Credit	15	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

पत्रम् – CC-12

ग्रन्थनाम – बृहद्पाराशरहोराशास्त्रम् (7,8,27 अध्यायतः 32 अध्यायपर्यन्तम् तथा च 39,40,45,50 अध्यायः)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	<p>1.1 षोडशवर्गानां साधनम्, वर्गभेदाधारेण किंशुक-पारिजात-भेदकादिसंज्ञा-ज्ञानम् ।</p> <p>1.2 षोडशवर्गेषु विचारणीयाः विषयाः, षड्-सप्त-दशवर्गेषु विंशोपकबलज्ञानम्, लग्नादिभावानां नामानि विशिष्टसंज्ञाश्च ।</p> <p>1.3 पदस्य ज्ञानम्, पदस्य नियमाः ।</p> <p>1.4 ग्रहाणां पदाः, पदकुण्डलीतः फलादेशः</p> <p>1.5 पदलग्नेन राजयोगगतिलाभयोगौ, पदलग्नात्</p>	<ul style="list-style-type: none">● षोडशवर्ग-किंशुकादि अवस्थानां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगं करिष्यति ।● पदलग्नस्य विविधस्थितिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	16

	द्वादश-सप्तम-द्वितीयगतपदफलम् ।				
02	<p>2.1. उपपदस्य ज्ञानम्, उपपदेन द्वितीयभावविचारः, उपपदस्थग्रहणफलविचारः ।</p> <p>2.2 उपपदपत्या दार-पुत्र-भ्रातृ-चोरादिविचारः, अर्गलायाः ज्ञानम् ।</p> <p>2.3 अर्गलासफलविचारः, अर्गलाबाधकानां स्पष्टीकरणम्, चरकारकाणां विचारः</p> <p>2.4 आत्मकारकस्य महत्त्वम्, कारकाणां लक्षणम्, स्थिरकारकविचारः, भाववशात् कारकाविचारः ।</p> <p>2.5 अन्ये योगकारकग्रहाः, कारकग्रहाणां फलम्, भावकारकज्ञानम्, लग्नादिभावानां कारकग्रहाः, शुभाशुभभावनिर्णयः ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● उपपदार्गलयोः विविधपक्षाणां ज्ञानं कृत्वा फलादेशं कर्तुं समर्थो भविष्यति। ● आत्मकारक-कारकलक्षण-योगकारकग्रहादिविषयज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति । 	1	15	20
03	<p>3.1 कारकांशराशोः फलम्, कारकांशेन राजयोगादि-विचारः, कारकांशस्थ-ग्रहफलम्, कारकांशेन अरिष्टविचारः ।</p> <p>3.2 कर्णरोग-दीक्षा-अवैधसन्तानादियोगानां विचारः,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● कारकांशराशिफल-कारकांशस्थग्रहफल-कर्णरोग-दीक्षा-मूकादियोगान् ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति । ● मरणगति-देवेषु भक्ति-अष्टमेशस्य 	1	15	20

<p>परस्त्रीगमनयोगः, कारकांशात् तृतीय-पञ्चम-षष्ठ-सप्तम-नवमभावानां फलविचारः ।</p> <p>3.3 परस्त्रीवशात् नाशयोगः, पितृसौख्यादिविचारः, तान्त्रिक-व्यवसाय-मूक-कुष्ठादियोगानां विचारः ।</p> <p>3.4 शुभाशुभमरणगतिविचारः, देवेषु भक्तिविचारः, केमद्रुमयोगः, केन्द्रेश-त्रिकोणेश-त्रिषडायेश-द्वितीयेश-द्वादशेशानां नियमाः, लग्नस्य विशिष्टनियमाः ।</p> <p>3.5 अष्टमेशस्य शुभाशुभत्वम्, नैसर्गिकग्रहाणाम् उत्तरोत्तरशुभाशुभत्वम्, शुभग्रहाणाम् उत्तरोत्तरकेन्द्राधिपत्यदोषः, योगकारकस्य फलनिर्णयः, राहुकेत्वोः फलनिर्णयः ।</p> <p>3.6 मेषादिलग्नानां शुभाशुभग्रहाः, पिण्डायु-लग्नायु-अंशायूनां साधनम्, विविधजन्तूनां परमायुः, जैमिनीयमताधारेण आयुविचारः, कक्ष्याहासम्बद्धिविचारः, अष्टमेशात् तृतीयेशात् च आयुनिर्धारणम्, लग्नेश-अष्टमेशयोः संयुक्तस्थित्यायुर्विचारः । आयुवृद्ध्याः योगः,</p>	<p>शुभाशुभत्वमादिविषयं विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● आयुसाधनस्य विविधान् पद्धतीन् ज्ञात्वा तेषामनुप्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । 			
--	---	--	--	--

	आयोर्भेदाः ।				
04	<p>4.1 मारकलक्षणम्, मारकदशायाः निर्धारणम्, अन्यः मारकग्रहः, मारके शनेः विशिष्टनियमः, प्रकारान्तरेण मारकस्य निर्धारणम्, मारके राहुकेत्वोः वैशिष्ट्यम्, राशिदशया मृत्युनिर्णयः, राशिदशया मृत्युनिर्णये अपवादः ।</p> <p>4.2 कारकांशेन कक्षावृद्धिः हानिः च निर्धारणम्, मारकदशा निर्णयस्य अन्यः प्रकारः, ब्रह्मग्रह-महेश्वरग्रह-रुद्रग्रहाणां निर्णयः, शुभाशुभग्रहविवेकः, षितादेः निधनविचारः, तृतीयभावेव मृत्योः कारणम्, लग्न-सप्तमपदाभ्यां तृतीयभावेन मृत्युर्विचारः, कारकांशात् मृत्युर्विचारः ।</p> <p>4.3 मृत्योः स्थानम्, शवपरिणामविचारः, व्यालद्रेष्काणः पूर्वयोनेः ज्ञानम्, मरणोत्तरगतिविचारः</p> <p>4.4 दशायाः भेदाः, विंशोत्तरी-अष्टोत्तरीत्यादिदशानां साधनम्, भावेशसम्बन्धने दशाफलम् ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● मारकलक्षणम्, मारके शनि-राहु-केतूनां महत्त्वम्, कारकांशेन कक्षावृद्धिः हानिः च निर्धारणम्, मरणोत्तरगतिविचारः च विज्ञाय तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति । ● दशायाः भेदान् सम्यगवगत्य तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति। 	1	15	20
05	अनुशिक्षणम् / आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन 	Non	15	20

		<p>क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।</p> <ul style="list-style-type: none">● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति।	Credit		
--	--	--	--------	--	--

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

ग्रन्थनाम – स्वशास्त्रस्येतासः

विभागः - ज्योतिषम्

विषयः - फलितज्योतिषम्

पत्रम् – EC-A3

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
खण्डः 1	ज्योतिषशास्त्रयोद्धवः विकासक्रमश्च ।	● ज्योतिषशास्त्रस्य परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति ।	1	15	16
खण्डः 2	प्राग्वैदिककाले ज्योतिषस्य स्वरूपम्, वेदाङ्गत्वेन ज्योतिषम् ।	● ज्योतिषशास्त्रस्य ऐतिहासं विज्ञाय विश्लेषणं कर्तुं शक्यति ।	1	15	16
खण्डः 3	ज्योतिषशास्त्र-विषय वेदाङ्गज्योतिषम्, पुराणेषु ज्योतिषम्, महाभारते ज्योतिषम् ।	● प्राग्वैदिककाले ज्योतिषस्य स्वरूपं ज्ञात्वा तस्य विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति।	1	15	16
खण्डः 4	ज्योतिषस्य सिद्धान्तस्कन्धः, होरास्कन्धः	● ज्योतिषशास्त्रस्य त्रिस्कन्धात्मकं स्वरूपं विज्ञाय तेषां सिद्धान्तानाम् अध्ययनाय प्रेरितो भविष्यति ।	1	15	16
खण्डः 5	ज्योतिषस्य संहितास्कन्धः, विशिष्टज्योतिर्विदां परिचयश्च ।	● ज्योतिषशास्त्रस्य विशिष्टज्योतिर्विदां परिचयमवाप्य क्रमिक-सोपानानि ज्ञातुं शक्यति ।	1	15	16
खण्डः 6	1. आन्तरिकपरीक्षणम्/प्रदत्तकार्यम् 05 2. शास्त्रसम्बद्धसङ्गोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा 05		1	-	20

	<p>3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 05</p> <p>4. उपस्थितिः 75%, अङ्काः 76%- 80% = 02 अङ्कौ, 81% - 85% = 3 अङ्काः, 86% - 90% = 04, 91% तः अधिकम् = 05</p>				
--	---	--	--	--	--

संकाय- वेदवेदांग पीठ

कक्षा- आचार्य

ग्रन्थ नाम- सूर्यसिद्धान्तः (त्रिप्रश्नाधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम्)

विषयः-फलितज्योतिष

सत्रम्- चतुर्थम्

विभाग- ज्योतिषम्

पत्रम्- प्रथमम्

भागः (इकाई)	पाठ्यांशः	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	पूर्णाङ्काः 100	होरा	श्रेयः (क्रेडिट) 06
1.	चन्द्रग्रहणाधिकारः।	<ul style="list-style-type: none">चन्द्रग्रहणसाधने उपयोगिरविचन्द्रविम्बयोः प्रमाणम्, भूभाविम्बसाधनम्, ग्रहणकालः, तात्कालिकरविचन्द्रयोःसाधनम्, छाद्य-छादकयोर्निर्णयश्चेति विषयान् अवबुद्ध्य तेषां साधने क्षमो भविष्यति।चन्द्रग्रहणसाधने ग्रासमानानयनम्, स्थिति-विमर्दाधयोरानयनम्, स्पर्शमोक्षयोःसाधनम्, सम्मीलनोन्मीलनयोःसाधनम्, इष्टग्रासानयनम्, वलनसाधनञ्चेति विषयान् ज्ञात्वा तेषामानयने दक्षो भविष्यति।	16	15	01
2.	सूर्यग्रहणाधिकारः, छेद्यकाधिकारः।	<ul style="list-style-type: none">सूर्यग्रहणसाधने लम्बन-नति-अग्रा-नतांशज्या- दृक्क्षेप-दृग्गतिप्रभृतिविषयान् विज्ञाय तेषां साधने निपुणो भविष्यति।छेद्यकाधिकारं पठित्वा छेद्यकस्य प्रयोजनं विज्ञाय विभिन्नपरिलेखनिर्माणे समर्थो भविष्यति।	16	15	01
3.	ग्रहयुति-नक्षत्रग्रहयुति- उदयास्ताधिकाराः	<ul style="list-style-type: none">ग्रहयुत्यधिकारं पठित्वा ग्रहयुतिभेदान्, युतेर्गतैष्यत्वं युतिकालं, दृक्कर्मसाधनम्, ग्रहाणां कलाविम्बमानानि, युतिदर्शनप्रकारः, युतिकाले ग्रहयोर्दर्शनम्, युद्धसमागमादिलक्षणम्, पराजितग्रहलक्षणम्, जयीग्रहलक्षणञ्च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति।नक्षत्रग्रहयुत्यधिकारं सम्पठ्य नक्षत्राणां ध्रुवानयनम्, नक्षत्राणां भोगकलाः विक्षेपाः, अगस्त्यादीनां ध्रुवा विक्षेपाः, रोहिणीशकटभेदः, ग्रहनक्षत्रयोर्युतिसाधनम्, नक्षत्राणां योगतारानिर्णयश्चेति विषयान् अवबुद्ध्य तेषामाकाशदर्शने प्रयोगं कर्तुं शक्यति।	16	15	01

		<ul style="list-style-type: none"> ● उदयास्ताधिकारं पठित्वा उदयास्तयोर्वैशिष्ट्यम्, उदयास्तयोर्दिग्ज्ञानम्, कालांशानयनम्, ग्रहोदयास्तयोर्गतगम्यदिनादयः, नक्षत्राणां कालांशाः, सदोदितनक्षत्राणि चेति विषयान् वक्तुं शक्यति। 			
4.	सूर्यसिद्धान्तः शृङ्गोन्नति-पाताधिकारौ भूगोल(पूर्वार्ध)-अध्यायश्च)	<ul style="list-style-type: none"> ● शृङ्गोन्नत्यधिकारं पठित्वा चन्द्रस्य दृश्यादृश्यत्वम्, सूर्यास्तानन्तरं चन्द्रास्तकालज्ञानं चन्द्रोदयज्ञानञ्च, शृङ्गोन्नतिसाधने भुजकोटिकर्णानामानयनम्, शुक्लाङ्गुलसाधनम्, शृङ्गोन्नतिपरिलेखः, चन्द्रविम्बेसितानयनञ्चेति विषयान् साधयितुं शक्यति। ● पाताधिकारमवबुद्ध्य वैधृत्यतिपातयोर्लक्षणम्, पातस्वरूपम्, पातसाधनार्थमुपकरणम्, पातस्य गतैष्यत्वसाधनम्, गतगम्यकालज्ञानम्, योगान्तर्गतं पातज्ञानम्, गण्डान्तलक्षणञ्चेति विषयान् स्पष्टरूपेण कथयितुं शक्यति। ● भूगोलाध्यायस्य पूर्वार्धं पठित्वा सृष्टिक्रमनिरूपणम्, ब्रह्मरचितपदार्थानामवस्थानम्, ब्रह्माण्डाभ्यन्तरे सर्वेषामवस्थानम्, भुवः स्थितिः, पातालभूमयः, मेरोः स्थितिः, देवदानवयोः स्थितिः, पृथिव्यां समुद्रस्थितिः, विषुवत्प्रदेशे स्थिताः चतस्रो नगर्यः, ध्रुवस्य स्थितिः इत्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति। 	16	15	01
5.	सूर्यसिद्धान्तः भूगोल (उत्तरार्ध)- ज्योतिषोपनिषद्- मानाध्यायाः	<ul style="list-style-type: none"> ● भूगोलाध्यायस्य उत्तरार्धं पठित्वा मेरौ रवेर्दर्शनम्, रविकिरणानां तीव्रत्वे मृदुत्वे च हेतुः, देवासुराणामहोरात्रव्यवस्था, देवासुराणां दिनार्धं रात्र्यर्धञ्च, भूमेरुपरि ऊर्ध्वार्धः क्रमेण स्थितिर्वर्णनम्, भूमौ मानवस्थितिर्वर्णनम्, भूमेः समत्वदर्शने कारणम्, भूगोलभ्रमणव्यवस्था, दिनमानव्यवस्था, षष्टिघट्यत्मकदिनमानस्थलानि, षष्टिघट्यत्मकदिनरात्रिव्यवस्था, द्विमासात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, मासचतुष्टयस्यात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, षण्मासात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, सूर्यस्य स्थितिवशाच्छायांनिरूपणम्, निरक्षदेशीयनगरेषु सूर्योदयास्तकालनिर्णयः, ध्रुवनक्षत्रचक्रयोरन्तरम्, भ्रमणभ्रमणम्, देवासुरपितृणां सूर्यदर्शनकालः, ग्रहगतौ न्यूनाधिकत्वे कारणम्, दिवसाब्दादीनां पतयः, भ्रमणमानम्, खकक्षामानम्, ग्रहाणां दिनगतियोजनानि, ग्रहकक्षायोजनानि, खकक्षायोजनमानम् इत्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति। ● ज्योतिषोपनिषदध्यायम् अवगत्य गोलरचनाप्रकारः, भूगोलरचनाप्रकारः, अहोरात्रवृत्त-नक्षत्राहोरात्रवृत्त-क्रान्तिवृत्त-ग्रहविमण्डल-उदयादिलग्न-अन्त्या-चरज्या-क्षितिजादीनां परिभाषाः, भूभगोलयोः भ्रमणविधानं, स्वयंवहयन्त्रं, कालमापकानि 	16	15	01

		यन्त्राणि, कपालाख्यं जलयन्त्रं, नराख्यं शङ्कुकुयन्त्रञ्चेति विषयाणां प्रयोगं कर्तुं शक्यति। ●मानाध्यायं पठित्वा नवविधकालमानानां व्यावहारिकमानानां परिचयः, सौरमानानां व्यवहारे प्रयोगः, षडशीतिमुखसंक्रान्ति-विचारः, विषुवायनसंज्ञा, अयन-ऋतु-मासादीनां साधनम्, संक्रान्तेः पुण्यकालः, चान्द्रमानं तिथिमानञ्च, चान्द्रमानस्योपयोगः, पितृमानम्, नाक्षत्रमानम्, गुरुवर्षाणां माससंज्ञा, सावनमानं, दिव्यमानं, प्राजापत्यं ब्राह्मणमानञ्च, ग्रन्थस्य माहात्म्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति।			
6.	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति।	20	15	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

सत्रम् – तृतीयसत्रम्

पत्रम् – CC-14

ग्रन्थनाम – जातकपारिजात

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
2/II/1	आयुर्दायाध्यायः – निसर्गाद्यायुः कथनम्, निसर्गायुषो वर्षाणि,	● ज्योतिषशास्त्रे आचार्यैः अष्टविधः आयुर्भेदाः प्रकीर्तिताः । तेषां सम्यक् प्रकारेणाध्ययनानन्तरं	1	15	16

	पिण्डायुषः स्पष्टीकरणम्, आयुषो हरणम्, व्ययादिहरणम्, क्रूरोदयहरणम्, षड्विधायुर्हरणम्, आयुषः स्पष्टीकरणम्, नानाजातीयमायुः, छिद्रग्रहाः ।	छात्राः विविधप्रकारैः आयुः साधनं प्रयोगञ्च कर्तुं समर्था भविष्यन्ति ।			
2/II/2	जातकभङ्गाध्यायः – जातकभङ्गपरिभाषा, राजभङ्गा, भिक्षुयोगः, रेकायोगाः, दरिद्रयोगाः, प्रेष्ययोगाः, अङ्गहीनयोगाः, अन्यरोगयोगाः, रोगयोगानां वर्णनम् ।	<ul style="list-style-type: none"> राजयोगस्य भङ्गः, राजभङ्गाः तथा च जातकस्य योगभङ्गः जातकभङ्गाः इति कथ्यते। ग्रहानुसारेण एवं विभिन्नशुभाशुभयोगाः भवन्ति परं के योगाः शुभोऽपि भूत्वा शुभफलदातुं समर्था न भवेत् । अस्य ज्ञानमत्र सम्प्राप्य फलकथने छात्राः समर्था भविष्यन्ति । 	1	15	16
2/II/3	राजयोगाध्यायः – राजयोगाः, राजाधिराजयोगाः, विविधराजयोगभेदाः, पञ्चमहापुरुषयोगाः, सुनफादियोगाः, शकटयोगः, गजकेसरीयोगः । अमलायोगः, वेशिवास-उभयचरीयोगाः, पर्वत-काहल-मालिका-चामर-शङ्ख-भेरी-मृदङ्ग-श्रीनाथ-लक्ष्मी-पारिजात-कलानिधि-अंशावतारादि	<ul style="list-style-type: none"> ज्योतिषशास्त्रे जातकग्रन्थेषु विविधराजयोगाः वर्णिताः सन्ति । तेषां राजयोगानां ज्ञानं सम्यक् सम्प्राप्य मानवजीवने प्रायोगिकरूपेण छात्राः फलकथने समर्था भविष्यन्ति । 	1	15	16

	राजयोगाः, नाभसयोगाः ।				
2/II/4	<p>अष्टकवर्गाध्यायः –</p> <p>ग्रहाणां शुभबिन्दुसङ्ख्याः, ग्रहाणामष्टकवर्गाः, प्रस्ताराष्टकम्, त्रिकोणशोधनम्, एकादिपत्यशोधनम्, अष्टकवर्गादायुः साधनम्, समुदायाष्टकवर्गः, योगवशादायुः प्रमाणम्, शुद्धाष्टकवर्गायुः, गणितागतायुषः पाकस्थितिः ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> अष्टवर्गनिर्माणं जन्मकालिकग्रहाधारेण भवति परं फलं गोचरे भवति । अष्टवर्ग-अध्ययनानन्तरं छात्राः विविधप्रकारैः साधनं प्रयोगञ्च कर्तुं समर्था भविष्यन्ति । 	1	15	16

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

ग्रन्थनाम – पञ्चस्वराः

विभागः - ज्योतिषम्

विषयः - फलितज्योतिषम्

पत्रम् – CC-15

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1	त्रिपताकीचक्रविचाराध्यायः 1.1 त्रिपताकीचक्रे अङ्कस्थापनम् 1.2 त्रिपताकीचक्रे ग्रहस्थापनम् 1.3 ग्रहाणां सौम्यक्रूरता कथनम् 1.4 दण्डेशनिर्णयः शुभदण्डेशफलम्, अशुभदण्डेशफलम्, दिवादण्डेशानयनम्, रात्रिदण्डेशानयनम्	<ul style="list-style-type: none">त्रिपताकीचक्रे अङ्कस्थापनविधिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति ।त्रिपताकीचक्रे ग्रहस्थापनविधिं ज्ञात्वा अनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति ।ग्रहाणां सौम्यक्रूरतादि ज्ञानं कृत्वा तेषां साधने प्रयोगे च दक्षो भविष्यति ।दण्डेशनिर्णयप्रविधिं ज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने निपुणो भविष्यति ।	1	15	20
2	आयुर्दायविचाराध्यायः 2.1 आयुर्दायविचारः	<ul style="list-style-type: none">आयुर्दायविधिं ज्ञात्वा अनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति ।	1	15	20

	<p>2.2 वर्षेशविधिः</p> <p>2.3 केतुपताकीचक्रनिर्माणम्, केतुपताक्यां वर्षफलविषयकं शुभाशुभत्वम्</p> <p>2.4 अन्तरदशानयनम्, प्रत्यन्तरदशानयनम्</p> <p>2.5 गुरुकुण्डलीनिर्माणम्, गुरुकुण्डल्यां शुभाशुभवर्षफलम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● वर्षेशसाधनविधिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । ● केतुपताकीचक्रनिर्माणविधिं ज्ञात्वा वर्षगणितज्ञानमवाप्य तेषां व्यवहारिकजीवने शुभाशुभस्य ज्ञातुं कुशलो भविष्यति । ● अन्तरप्रत्यन्तर्दशासाधनादि प्रायोगिकं ज्ञानं कृत्वा तस्य प्रयोगे समर्थो भविष्यति । ● गुरुकुण्डलीनिर्माणविधिं ज्ञात्वा फलादेशः कर्तुं सक्षमो भविष्यति । 			
3	<p>पञ्चस्वराणां फलविचाराध्यायः</p> <p>3.1 पञ्चस्वराणां क्रमः</p> <p>3.2 पञ्चस्वराणां फलम्</p> <p>3.3 तिथिनक्षत्रराशिफलम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● जन्मनक्षत्रानुसारेण पञ्चस्वराणां क्रमस्य ज्ञातुं दक्षो भविष्यति । ● कथितस्वराणां साधारणरूपेण फलं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । ● तिथिनक्षत्रराशिस्वरानुसारेण आयुर्दायि निर्णेतुं दक्षो भविष्यति । 	1	15	20
4	<p>4.1 संवत्सरस्वरम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● स्वरमाध्यमेन संवत्सराणां ज्ञानं 	1	15	20

	<p>4.2 संवत्सरस्वराणां फलानि</p> <p>4.3 वर्षगणितसाधनम्</p> <p>4.4 कर्मादिकाष्टसाधनम्, जलादिकाष्ट-साधनम्</p>	<p>भविष्यति ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● संवत्सरस्वरानुसारेण फलादेशं कर्तुं दक्षो भविष्यति । ● अरिष्टज्ञानार्थं वर्षगणितसाधनविधिं ज्ञात्वा तेषा विश्लेषणे कुशलो भविष्यति । ● कर्मादिजलादिकाष्टसाधनविधिं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगे दक्षो भविष्यति । 			
<p>5</p>	<p>अरिष्टविचाराध्यायः</p> <p>5.1 निधनस्य षोडशयोगाः</p> <p>5.2 बालरिष्टविचारः, भ्रातृरिष्टविचारः, पितुररिष्टविचारः</p> <p>5.3 पुंस्त्रीजन्म ज्ञानम्</p> <p>5.4 अङ्गभङ्गयोगाः</p> <p>5.5 काणयोगः, महापातकयोगः, आत्मघातकयोगः, जलजन्तुसर्पेण च मृत्युयोगः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● निधनयोगानां परिचयो भविष्यति । ● अरिष्टयोगानां फलस्य ज्ञानं भविष्यति । ● पुंस्त्रीजन्मयोगं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति । ● अङ्गभङ्गयोगानाम् अवबोधो भविष्यति । ● काण-महापातक-आत्मघातक-जलजन्तुसर्पेण म-मृत्युयोगादिभिः निर्मितानां विभिन्नाशुभयोगानां विषये परिज्ञाय व्यावहारिकजीवने तेषामनुप्रयोगे निपुणो भविष्यति । 			

6	अनुशिक्षणम् / आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none">● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति।	Non Credit	15	20
---	-----------------------------------	---	------------	----	----

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

विषयः-फलितज्योतिष

विभागः - ज्योतिषम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

पत्रम् – CC-16

ग्रन्थनाम – बृहद्पाराशरहोराशास्त्रम् (68 अध्यायतः 77 अध्यायपर्यन्तम्, 83 अध्यायतः 86 अध्यायपर्यन्तम्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1	1.1 अष्टकवर्गस्य महत्त्वम्, सलग्नसूर्यादिबुधपर्यन्तग्रहाणां रेखाविन्दयोः ज्ञानम् । 1.2 गुरुतः शनिपर्यन्तग्रहाणां रेखाविन्दयोः ज्ञानम् 1.3 ग्रहाणां त्रिकोणशोधनविधिः 1.4 ग्रहाणाम् एकाधिपत्यशोधनविधिः	<ul style="list-style-type: none">अष्टकवर्गस्य महत्त्व-निर्माणविधि- त्रिकोणशोधन- एकाधिकपत्यशोदनज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति ।	1	15	20
2	2.1 ग्रहाणां पिण्डसाधनविधिः 2.2 अष्टकवर्गात् विचारणीयविषयाः 2.3 सूर्यतः बुधपर्यन्तग्रहाणाम् अष्टकवर्गे	<ul style="list-style-type: none">अष्टकवर्गस्य विषयान् ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति ।अष्टकवर्गात् आयुर्निर्धारणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	20

	<p>विशिष्टफलविचारः</p> <p>2.4 गुरुतः शनिपर्यन्तग्रहाणाम् अष्टकवर्गे विशिष्टफलविचारः</p> <p>2.5 अष्टकवर्गात् आयुर्दायविचारः</p>				
3	<p>3.1 ग्रहाणां समुदायाष्टकवर्गनिर्माणविधिः</p> <p>3.2 समुदायाष्टकवर्गात् रेखाफलं रेखायोगेन भावफलञ्च</p> <p>3.3 समुदायाष्टकवर्गे खण्डत्रयाणाम्, विभिन्नानि मतानि</p> <p>3.4 समुदायाष्टकवर्गे शुभाशुभवर्ष-मासादिज्ञानम्</p> <p>3.5 समुदायाष्टवर्गे त्रिंशत् न्यूनरेखाणां फलम्</p> <p>3.6 सुदर्शनचक्रस्य स्वरूपं फलञ्च, सुदर्शनचक्रे सप्तवर्गाणां प्रयोगाधारेण फलनिर्धारणम्, सुदर्शनचक्रे सफलं दशान्तर्दशा-ज्ञानम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> समुदायाष्टकवर्गस्य विषयान् ज्ञानं कृत्वा फलादेशं कर्तुं समर्थो भविष्यति । सुदर्शनचक्रस्य स्वरूप-फलादीनां ज्ञानं कृत्वा तेषामनुप्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति । 	1	15	20

4	<p>4.1 स्त्रीजातकाध्याये फलादेशस्य नियमाः स्त्रियाः स्वरूपञ्च</p> <p>4.2 स्त्रियाः त्रिंशाशेन विविधयोगानां विचारः</p> <p>4.3 स्त्रियाः सन्तानादिसुखदुःखयोगानां विचारः</p> <p>4.4 स्त्रियाः विविधाङ्गानां लक्षणानि</p> <p>4.5 स्त्रियाः तिलादिद्योतकफलज्ञानम्</p> <p>4.6 शापवशात् इह जन्मनि सन्तानहानीत्यादियोगानां फलज्ञानम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● त्रिंशाशेन स्त्रीसम्बन्धी-विविधयोगानां सम्यगवत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति । 	1	15	20
6	अनुशिक्षणम् / आन्तरिकमूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non Credit	15	20

सङ्कायः – वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा – आचार्यः द्वितीयवर्षम्

ग्रन्थनाम – वेदाङ्गज्योतिषशास्त्रेतिहासः

विभागः - ज्योतिषम्

विषयः - फलितज्योतिषम्

पत्रम् – EC-14

सत्रम् – चतुर्थसत्रम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
खण्डः 1	वेदाङ्गस्यार्थस्तथा तस्य महत्त्वम् ।	<ul style="list-style-type: none">वेदाङ्गस्य परिचयमवाप्य व्याख्यातुं शक्यति ।शिक्षायाः आवश्यकतां महत्त्वञ्चावगम्य अध्ययने प्रवृत्तो भविष्यति ।वेदाङ्गे बहुविषयक-कल्पसूत्राणां विषये ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति ।व्याकरण-निरुक्त-छन्द-ज्योतिषज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति ।अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति ।	1	15	16
खण्डः 2	शिक्षा, उपनिषत्काले शिक्षा, व्यासशिक्षा – पाणिनीयशिक्षा, याज्ञवल्क्यशिक्षा, कात्यायनीशिक्षा, वासिष्ठीशिक्षा ।		1	15	16
खण्डः 3	कल्पः, कृष्णयजुर्वेदीय-कल्पसूत्राणि, शुक्लयजुर्वेदीय-कल्पसूत्राणि, सामवेदीयकल्पसूत्राणि, अथर्ववेदीय-कल्पसूत्राणि ।		1	15	16
खण्डः 4	व्याकरणम्, निरुक्तम्		1	15	16
खण्डः 5	छन्दः ज्योतिषम् ।		1	15	16
खण्डः 6	1. आन्तरिकपरीक्षणम्/प्रदत्तकार्यम् 05 2. शास्त्रसम्बद्धसङ्गोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा 05		1	-	20

	<p>3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 05</p> <p>4. उपस्थितिः 75%, अङ्काः 76%- 80% = 02 अङ्कौ, 81% - 85% = 3 अङ्काः, 86% - 90% = 04, 91% तः अधिकम् = 05</p>				
--	---	--	--	--	--